

ПОЛИТИКИН ЗАБАВАНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV Број 662
Субота, 5. септембар 1964.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

Војсковођа и после смрти

Према једној старој хронизи, легендарни шпански јунак витез Родриго Диас де Бивар (1030—1099), који је у историју и књижевност ушао под именом Сид, водио је своју војску и после смрти. Небалсамовано тело шпанског витеза било је посађено

на коња и на челу ратника кренуло је у борбу против Мавара, а за одбрану града Валенсије. Војска коју је предводио мртви војсковођа однела је победу.

Љубав и милосрђе

Шведски бљдар Адолф Фредрик (1710—1771) имао је, једну за другом, седам миљеница. Две од њих имале су само по једно око, две су биле без по једне ноге, а две без по једне руке. Седма, пак, уопште није имала руке. Адолф Фредрик је тврдио да се права љубав увек заснива на сажалењу.

Песников прах

Један од највећих песника Португалије Луис Камоенс (1524—1580) умро је заборављен и у највећој беди. Место где је сахрањен и до данас је остало непознато. Због тога је у раскошну гробницу, подигнуту много касније, био

положен прах покупљен из свих места у којима је Камоенс за живота боравио. Треба додати да је песник, као прост војник и као пратилац португалског вице-краља Индије, много пропутавао и да је према томе прикупљање праха из свих места у којима је боравио био огроман посао обављен у нади да ће се у њему наћи бар једна честица песниковог тела.

У ОВОМ БРОЈУ: Несаломљива крила. Зрна знања. Трагедија Модиганија. Сеобе. Узбудљива прича о проналаску Шенка. Весели у речи и слици. Ко су били тусари. Анегдоше.

Ripley's

Веровали или не!

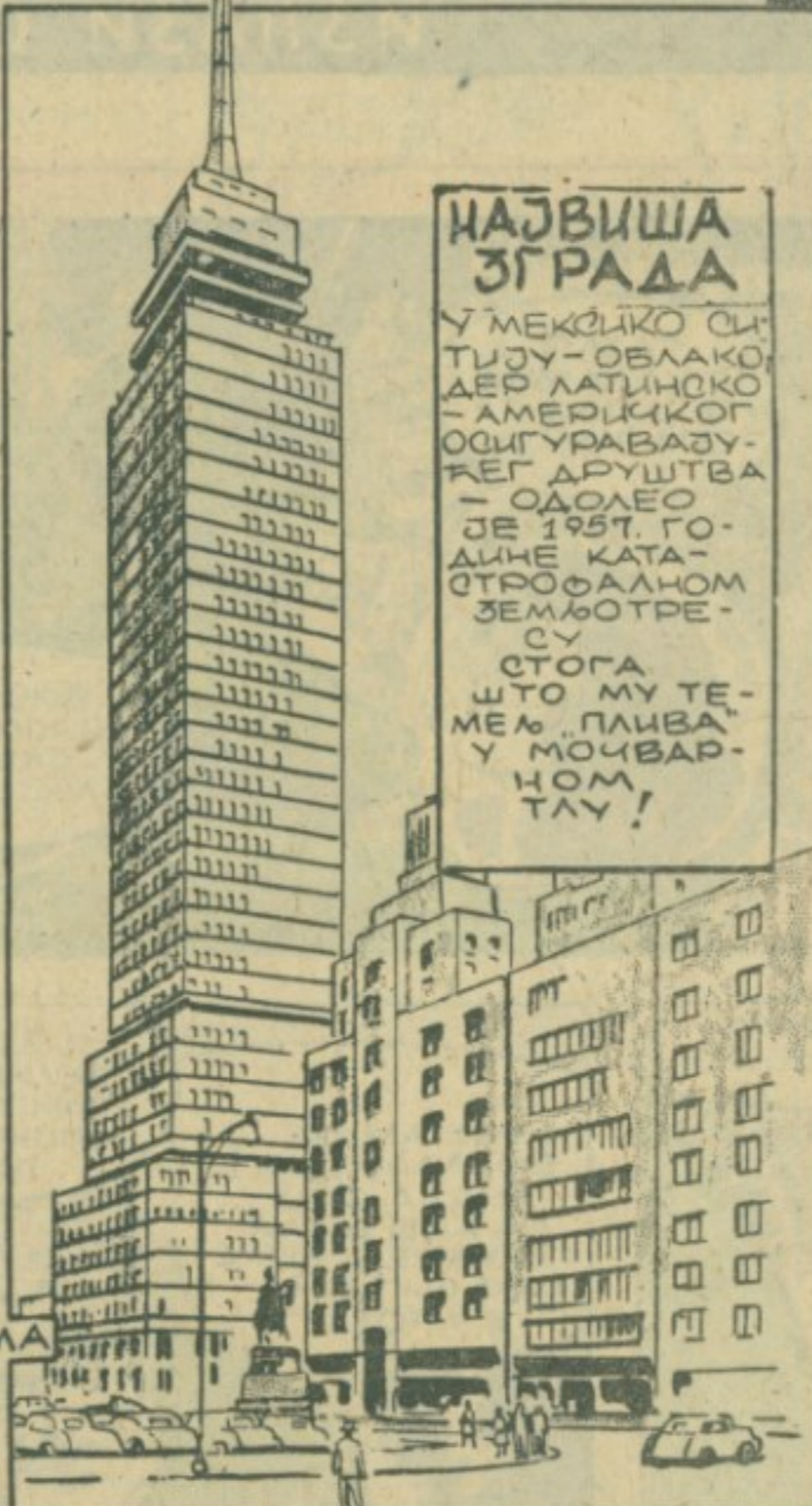
ЈЕДНА
КАВАЈСКА
МАРКА

ИЗ 1851. ГО-
ДИНЕ НОМИНАЛНЕ ВРЕД-
НОСТИ ОД 2 ЦЕНТА БИЛА
ЈЕ ЈЕДИНИ РАЗЛОГ ДА
ПАРИСКИ ФИЛАТЕЛИСТА
ГАСТОН ЛЕРУ УБИЈЕ НЕ-
НОГ ДОПСТВЕНИКА ЕКТОРА
ЖИРУА (1892)

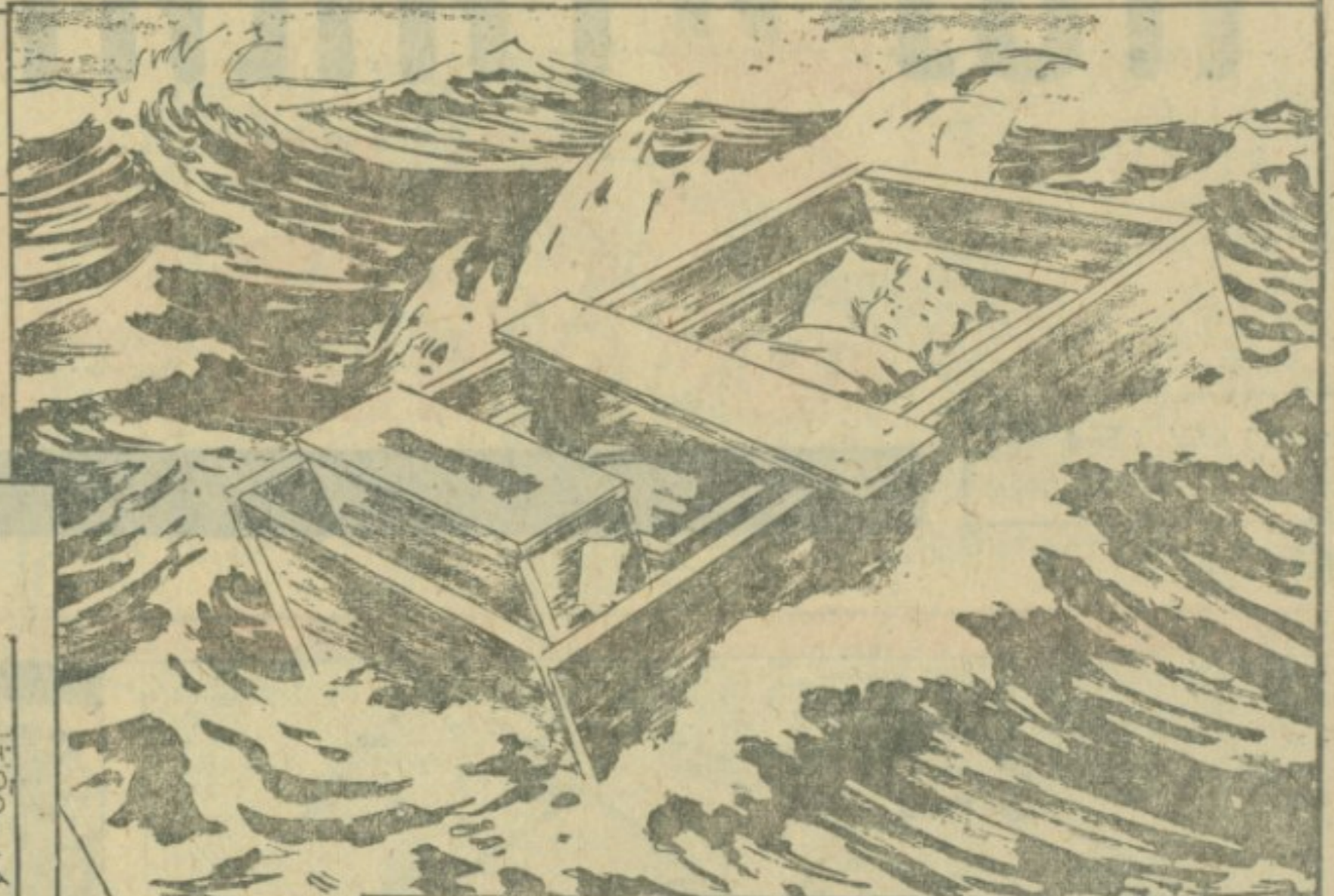
СВЕЧАНЕ „ФРИЗУРЕ“

ПРИПАДНИКА
ЈЕДНОГ ТАЈНОГ УДРУЖЕЊА У СИ-
ЈЕРА ЛЕОНЕ (АФРИКА)
УКРАШЕНЕ СУ ЛУДСКИМ ЛОБАЊАМА
И БУТНИМ КОСТИМА ПРЕМИЊУ-
ЛИХ ЧЛАНОВА
ЈЕР СЕ ВЕРУЈЕ ДА СЕ
ТАКО МОЖЕ НАСЛЕДИТИ ПАМЕТ И
БРИГА ПОКОЈНИКА

НАЈВИША
ЗГРАДА

У МЕКОЈКО СМ-
ТИЈУ-ОБЛАКО
ДЕР ЛАТИНОКО
АМЕРИЧКОГ
ОБИГУРАВАЈУ-
РЕГ ДРУШТВА
— ОДЛУЧЕ
ЈЕ 1931. ГО-
ДИНЕ КАТА-
СТРОФАЛНОМ
ЗЕМЉОТРЕ-
СУ
СТОГА
ШТО МУ ТЕ-
МЕЉ ПЛИВА
У МОЧВАР-
НОМ
ТАУ!

СПАСОНОСНА БУРА

ОД АМНАЕСТОМЕСЕЧНУ РЕЧЕ НИВЕРНА
ИЗ МАРСЕЈА (ФРАНСУСКА) КИДНАПОВАЛИ
СУ 4 АВГУСТА 1908. ГОДИНЕ И ДР-
ЖАЛИ ЈЕ ОЧЕКУЈУКИ ОТКУП,
НА ЈЕДНОМ ДАХТИ
БУРА СЕ АМЕРУТИМ ПРЕ-
ВРНИЛА ДАХТИ И ОБИХ В ОТМИКА-
РА СУ СЕ УДАВИЛИ
ДЕВОЈКИЦУ, КОЈА ЈЕ СПАВАЛА У
ИМПРОВИЗОВАНОЈ КОЛЕЊЦИ ОД САНДУКА,
ТАЛАСИ СУ ИЗВАЛИЛИ НА ОБАЛУ
— НЕОЗЛЕЂЕНУ

Змијске

БИЛЕ СУ ИСТОБРЕ-
МЕНО УПЕЦАНЕ ЈЕД-
НОМ УДИЛОМ ИЗ РЕКЕ
ЕВОН (ЕНГЛЕСКА)
ПРЕВУ РИБУ КОЈА
ЈЕ ПРОГУТАЛА УДИ-
ЦУ ДОПОЛА ЈЕ БИЛА
ПРОГУТАЛА ДРУГА,
А ЈУ ОПЕТ ТРЕ-
ТА ШТУКА!
(1925)

БИЈУКА
ПАТИКЕ

(BULBO STIBIS
PARADOXA)
СА ХАИ-
ТИЈА ИЗ-
ГЛЕДА
КАО ПАР
ПАТИКА
ОД ЧУПА-
БЕ БУ-
НЕ

© King Features Syndicate Inc. 1964 World rights reserved

КАО
У
ПРИЧИ

Необичну принову добио је зоолошки врт у Берлину: младунче аустралијске кокочије врсте талегала.

Када је овог пролећа у живинарник донесена читава велика гомила сувог лишћа, петао талегала знао је шта треба да ради. Одмах је лишће сабрао у два метра високу купу и после га редовно превртао. Радио је то предано и марљиво да не би боље то учинио ни најсавеснији баштован.

Лишће се издробило и готово претворило у земљу.

Кад је настала топлота од и да температура буде стал-
труђења, женка се увукла у на. На тој топлоти из јајета
гомилу и снела јаје. Мужјак се излегло пиле и из компо-
се старао да загртањем и од- ста први пут закорачило у
гртањем врши проветравање свет.

СА СВИХ СТРАНА

У морској води је раствори-
лено око 50 хемијских еле-
мената. Више од 90 од-
сто растворених материја
сачињавају једињења 8 еле-
мената: натријума, калијума,
ма, калцијума, магнезијума,
ма, хлора, брома, сумпора
и угљеника.

Индустрија користи мор-
ску воду да би из ње добила
потребне сировине. Годишње се из морске
воде произведе: око 300 хиљада
тона магнезијума, 100 хиљада
тона брома и око 3 милиона
тона кухињске соли.

Најдуже географско име
има једно мало језеро у др-
жави Масачусетс у САД.
Оно се састоји од 44 слова,
а у преводу са језика
месних Индијанаца његово
име значи: „Ви ловите ри-
бу на својој страни, ми до-
вимо рибу на нашој стра-

ни, нико не лови рибу у
средини“.

Запремина воде у свим
рекама на Земљи износи
1200 куб. км, док је у ат-
мосфери има 13.000 куб.
км, скоро 13 пута више не-
го у рекама!

На Земљи постоји 107
градава са становништвом
већим од 1 милиона. На и-
сточној полулопти је 79 ми-
лионских градова, а на за-
падној 28. Северно од по-
лутара лежи 96, а јужно
свега 11 милионских гра-
дова. Међу овим градовима
Лењинград је најсеверни-
ји, Мелбурн је најјужни-
ји, док је Сингапур нај-
ближи полутару.

Морске алге су одлично
гориво: 500 грама суве ма-
се издваја толику количи-
ну запаљивог гаса метана,
који је довољан за рад ге-

нератора способног да
снабдева електричном енер-
гијом осредњу зграду.

На Мадагаскару је осно-
вано Јапанско-мадагаскар-
ско акционарско друштво
за — гајење крокодила!
Оно располаже основним
капиталом од 75 хиљада
долара. Ове године треба
да буде „одгајено“ 5 хи-
љада крокодила, а следеће
око 15 хиљада. Крокодил-
ске коже извозиће се у
Француску. Трећина акција
припада Републици Мада-
гаскару, а остатак јапан-
ским фирмама.

У Кабилији, планинском
крају источног Алжира по-
стоји око 6 милиона ста-
бала смокве и 5 милиона
стабала маслина. Шесточла-
на кабилијска породица
троши годишње просечно
700 кг сувих смокава и 300
кг маслиновог уља.

ЧУДНЕ
ФРИЗУРЕ

Екстраваганција кроз неко-
ве изгледа да је нашла најве-
ћу примену у фризурама. До
носимо неколико карикатура
из 18. века из којих се види
да су фризури заслужиле и-
мена која су им онда дата:

1) Фризура „са лествица-
ма“, 2) „А ла лепа кокош“,
име је добила према једној
чувеној фрегати, 3) „А ла Тар
тар“, 4) Велика фризура 5)
„Задовољства водопада од
Сен-Клау“, 6) „Капа а ла ра-
кета“, 7) На овој карикатури
се види „освета“ живине про-
тив госпођице де Супир, ко-
ја је своју фризуру украсила
њиховим перјем.

Бирократија нема граница

У швајцарском селу Обергосену недавно је ослануо веома важан дан: дошла је комисија коју сачињава седам стручњака да изврши прописни преглед коња способних за војну службу! Комисију су сачињавали: шеф контроле коња, његов заменик, један поткивач, представник општинског већа, официр-ветеринар, официр војних штала и писар. Занимљиво је да у Обергосену постоји само један једини војни коњ.

Важно је сетити се!

Американец Цим Бак се досетио како ће на лак начин зарађивати за живот. Свој досадашњи тешки посао трговачког заступника-продавца фармацеутских производа за менио је новим послом: купио је мали аутобус и сваког јутра са њим покупи од града који су запослени и било на који начин спречени кучиће које затим одводи ван града у шетњу.

Већа штета него корист

Млади мравојед „Херман“ проузроковао је штете своје власнику Мелвину Алберсу, продавцу егзотичних животиња у Кливленду (САД). На тражење једног колекционара Алберс је поручио преко поште мравоједа и по приспећу сандука с поштом хтео је да провери у каквом стању му је стигао „питомац“. Али „Херман“, вероватно гладан, чим се дочепао слободу појурio је у све углове радње у потрази за мравима и направио такав дармар, да га је Алберс хитно отпремио уместо купцу, у зоолошки врт.

РЕДАК ИМИТАТОР

Чаорак је у стању да имитира певање готово свих птица. А може у томе да буде и бољи. Брем у свом делу каже да певање чворка не вреди много, то је више цвркутање, него песма, па има и извесних непријатних, кричавих тонова, али га он изводи са тако много воље и ра-

дости, да га ипак радо слушамо. Он има прилично велику моћ подражавања. Све гласове, каже даје Брем, који се у једној околини чују: пригушени писак вуге, као и крештање сојки, јасни крик сокола, као и кокошање кокошака, клевет какве воденице или шкрипање врата или ветроказа, песма прелелице, шумске шеве, читаве строфе ритских дроздова, обичних дроздова, модровољки, цвркултаста и томе слично; све то хвата његово извезбано уво, ревносно изучи и на весело начин изводи.

ЛЕПО ЈЕ СМИСЛИО

„На продају пас пун бува и крља, рђав толико колико само једна животиња може да буде- мрзи цео свет а, нарочито децу, подвлачим да је скоро слеп и храмље на једну ногу. Цена је 3.800 долара.“

Овај оглас појавио се у листу „Сиракуза пост Стандард“, а дао га је неки Реј Левин коме је жена више месеци досађивала тражећи од њега да прода свог пса љубимца. Не треба ни рећи да се на овако срочен оглас нико није јавио, и да је Реј мирно могао да задржи своју кучу.

Вешта веверица

Веверице у Лапонији прелазе реке и језера на тај начин што скоче на комад коре дрвета и заплове. Кора им служи као чамац, а репом се користе као кром.

Дужина тела веверице износи 25 сантиметара, а дужина репа 20 сантиметара, висина трупа 10 сантиметара. Крзно јој је различито летини у јесен, на северу и југу. Веверицу, како пише Брем, познају како Грци и Шпањолци, тако исто и Сибирици и Ла-

понци. Она је распрострањена преко целе Европе, прелази преко Кавказа и Урала, па преко Јужног Сибира све до Алтаја према источној Азији. На реци Лени, каже Брем, сељаци живе само од хватанја веверица, и то од почетка марта до средине априла. Најлепша крзна доноси из Сибира и из Лапоније, а у трговини су позната под именом „сибирска веверица“. Део трубног крзна зове се „бех“ и важи као скупце-

но крзно. Осим крзна, реп јој се употребљава за прављење четкица. Бело, укусно месо свуда једу они који воле ту дивљач.

Крепка бака

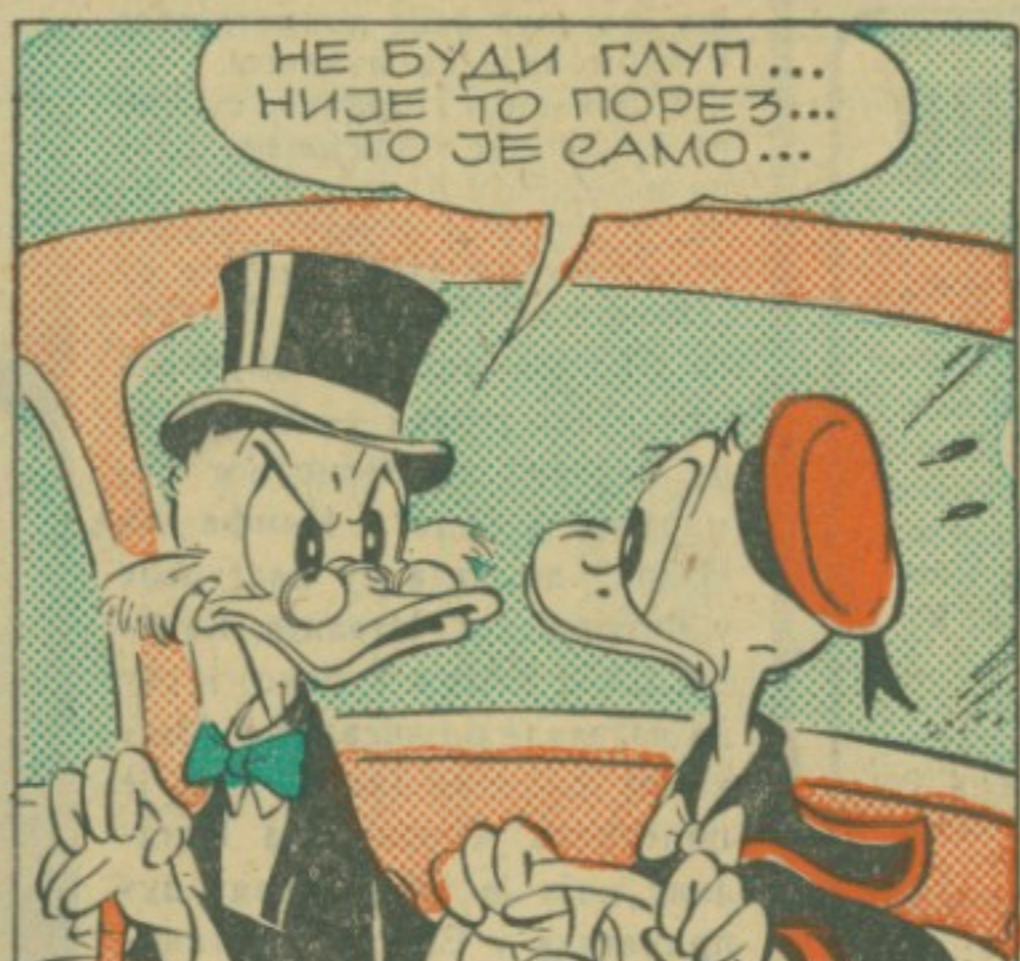
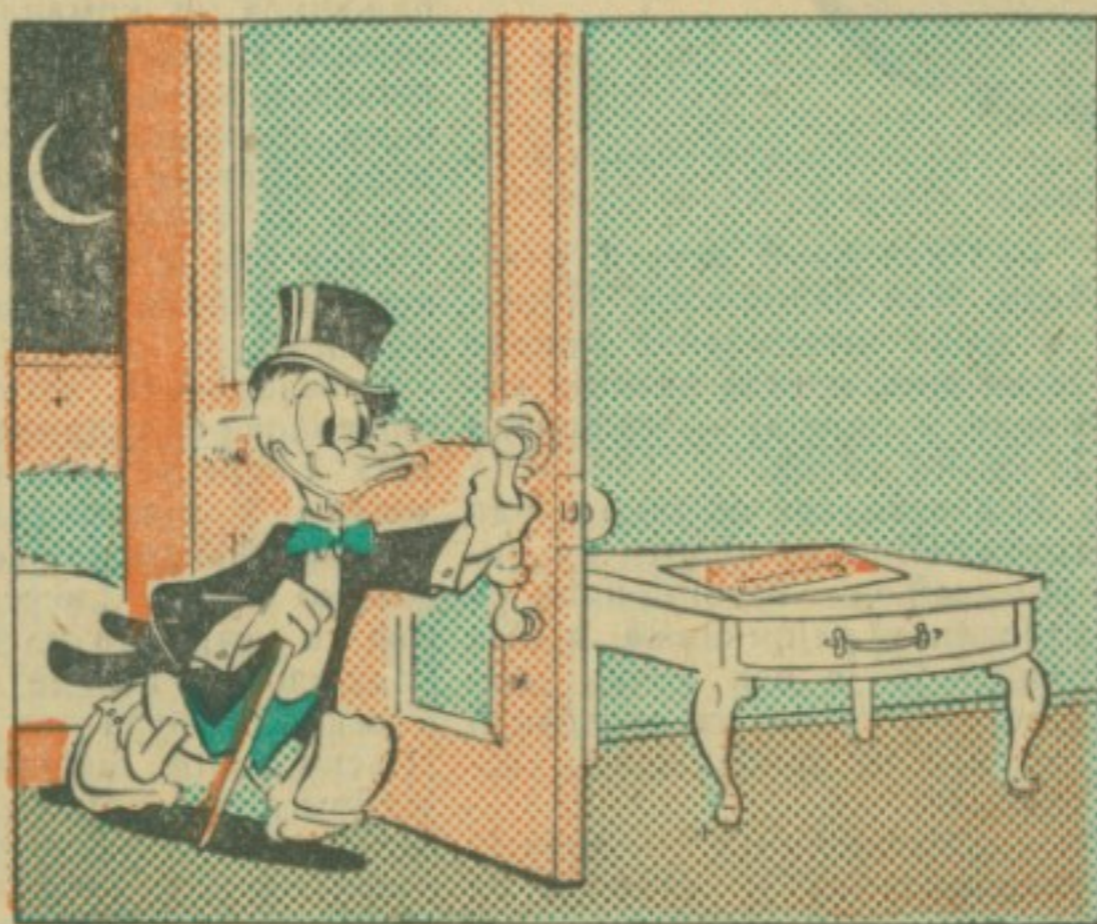
Авионом редовног ваздушног саобраћаја, 72-годишња Ома Хиршберг, удовица из Њу Џерсија, обишла је земљину куглу за 62 часа и 59 минута. Кад је изишла из авиона на аеродрому Кенеди у Њу Јорку, изјавила је да је за време летења чврсто спавала само пет часова. „Али — додала је — нисам нимало уморна. Дајте ми да поједем пар топлих хренвириши и спремна сам да одмах још једном облетим Земљу.“

У ПОЧЕТКУ...

Име Калифорнија у почетку се примењивало само на полуострво, које је око 1535. године открио Шпанац Хименез, а затим се то име проширило на северну пацифичку обалу. Доцније се разликује доња Калифорнија, која обухвата подручје полу-

остра, што данас припада Мексику, и горња Калифорнија, данас у саставу Сједињених Америчких Држава. Обале Калифорније истражује 1535. године Кортес, 1542. Хуан Кабрило, 1579. Френсис Дрејк, а 1602. до 1603. Себастијан Вискајно.

НЕСАЛОМЪИВА КРИЛА

ДВОСТРУКИ ХЕРОЈ СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА ПИЛОТ ЛОВАЦ ВЛАДИМИР ДМИТРИЈЕВИЧ ЛАВРИЊЕНКОВ ИЗВРШИО 506 БОРБЕНИХ ЛЕТОВА И ОБОРИО 33 НЕМАЧКИХ АВИОНА. У БЕСВЕСНОМ СТАЊУ ИСКОЧИО ИЗ ЗАПАЉЕНОГ АВИОНА И ПАО НА НЕМАЧКЕ ПОЛОЖАЈЕ.

ловца у командима послао на земљу, један „месершмит“ по ње у оштар заокрет за напад. Само што је за тренутак изложио бок, Лаврињенков му сасу дуги топовски рафал у кабину и „месершмит“ се распаде. У току борбе оборно је још два непријатељска авиона. С последњим није ишло лако. Ухватио се у коштац с немачким ваздушним асом и после пола сата напорне борбе, опет из правца сунца, послао га заувек у рушевине Стаљинграда.

За своју бескрајну храброст, поред многобројних одликовања, тог дана, кад је по стигао пет ваздушних победа, саопштено му је пред целим луком да је постао херој Совјетског Савеза и носио одреду Лењина.

У стрмом ковиту без свести

У августу 1943. године Лаврињенков је командовао ловачком ескадрилом неустрашивих пилота, надахнутих личним примером свога командира. Његови соколови нису знали за страх. Нападали су и онда кад је непријатељ био неколико пута бројнији и надмоћнији.

У свануће 16. августа Лаврињенкова ескадрила је полетела у пресретање немачких ловаца. У првом сукобу командир ескадриле је одмах оборно једног „месершмита“. Кад се устремио на другог и покушао да наведе трасу топовског рафала на непријатељски авион, машина се одједном поче отимати из руку. Једновремено осети и бол у глави од које му се помрачи свест. За тренутак се прибра и осети да му се авион љуља. Схватио је да га је непријатељски ловац погодио рафалом и ранио у главу. Лаврињенков покуша да исправи машину, али команде нису реаговале. Свест га поново напусти, авион изгуби брзину и стрмоглаво јурну према земљи.

Потпуни стрми ковит, у коме се „ловочкин“ нашао, претрпело је смрћу, као да ће се сваког часа распасти. Авион је ужасно подрхтавао док се Лаврињенков у полусвесном стању борио да га извуче из ове вратоломне игре. Уложио је последњу снагу да спасе машину. Час је видео земљу, а час небо, док му та црнобела слика не потону негде дубоко и не поста потпуно тамна. Земља му је страхови

том брзином долазила у сусрет. Тумарао је рукама као по мрклој ноћи, одбацио поклопац с кабине и нашао се у слободном паду кроз ваздух. Последњим покретом руке ухватио је ручицу падобрана и кад га је он нагло зауставио, тек онда је видео шта се с њим дешава. Опет је утонуо у несвест од болова и тако дочекао земљу.

„Само се једанпут умире...“

Рањеног и онесвешћеног Лаврињенкова пронашли су немачки војници и покушали да га саслушају. Мислили су да ће у оваквом тешком стању све рећи. Кад су видели да ништа не признаје, везали су га у приколици мотоцикла и по разрованом путу, онако изнемоглог од болова, повезали у немачку команду. На путу је поново пао у дубоку несвест. Тек када га је стражар пред штабом везаног преврнуо на леђа и почео да бодје прстом у леву страну избледеле пилотске блузе, где се оцртавало ордење које је скинуо пред полетање, Лаврињенков се тргао.

— Ас!... Пилот, ас!... — чуо је стражареве речи и ускоро се нашао пред немачким генералом.

— Ја сам Лаврињенков, капетан-пилот, комуниста! Да, ја сам херој Совјетског Савеза. Ништа више нећете сазнати. Претите смрћу! Па шта онда! Само се једанпут умире! Не бојим се!

Звезда је опет на небу

Данима су га саслушавали у Гестапоу, али ниједне речи није више хтео да каже. Претили су му, затварали у самуцу и влажне бункере, прилазили му ласкањем, али га нису сломили.

Лаврињенков је седео уз врата и правно се да спава. Непрекидно је размишљао како ће побећи и то му је била једина мисао. Вратити се у своју ескадрилу, па опет на небо — то је све што је желео.

Лаврињенков лагано стеже руку Карјукину, а овај исто тако неприметно „одговори“ — план за бекство био је готов. Одједном, исто као што је на стаљинградском небу муњевито напао, скочи на стражаре, обори их, отвори врата и обојица несташе у мрклој ноћи. Неколико рафала избуше се у таму без циља.

Прихваћени од совјетских сељака, Лаврињенков и Карјукин су се нашли у партизанском одреду „Чапајев“ и ту на обали Дњепра храбро се борили. Дани су пролазили, а чежња за небом била је све јача.

Једног дана ушао је у штаб ваздухопловне армије, озарен срећом што ће се поново винути у ваздух и полетети својим ловачким крилима, закуцао је на врата свога ранијег команданта. Био је примљен као да је тог часа дошао са детета. Генерал му је чврсто стегаво руку и загрлио га. Док је Лаврињенков причао своју ратну драму, поглед му се често губио кроз прозор, негде у небеским висинама.

— Ево ти ордење, соколе. Ништа ниси одао. Одмори се колико хоћеш.

— Какав одмор! — одушевлено ускликну.

Генерал се насмеши и потврдно климну главом.

— Твоја су крила несаломљива.

То је било Лаврињенково поновно рођење. Осетио је снагу снага и своје ескадриле. Летео је и борио се до последњег дана рата. Укупно је оборно 35 непријатељских авиона а са својом ескадрилом још 11. Пред крај рата постао је двоструки херој Совјетског Савеза, а после рата завршио је највише војне школе и произведен у чин генерал-мајора. Данас је Лаврињенков активни генерал-мајор совјетске авијације.

Лаврињенков је имао 22 године када је као пилот ловац пребачен на попрштите стаљинградске битке. Био је у чину водника и као млад пилот почео је своју летачку каријеру у страшној ратној драми. Само за месец дана борбе у овој ваздушној арили смрти Лаврињенков је постигао 16 ваздушних победа. Убрзо се сврстао међу најбоље борце ловачке авијације. Његова изванредна храброст донела му је за кратко време такав успон, какав није имао ниједан ваздушни ас. Иако млад, Лаврињенков је био прави мајстор у вођењу групне борбе, па је убрзо постао вођа ловачке групе. Приликом ваздушних борби запазио је све детаље тактике немачких пилота. Сам је проучавао летачке навике непријатеља и никад ни

је у својим предвиђањима погрешно.

Орден хероја за небеску заседу

Немачки авиони су се пробијали према Стаљинграду. Долазили су масовно у групама у којима су летели и немачки ваздушни асови. Совјетске јуришне пресретачке ескадриле су се бацале на непријатеља и ваздушни бој се заметнуо на живот и смрт. Командант је одмах подигао у ваздух и једну ескадрилу штормовника, а Лаврињенков је добио задатак да их својом ловачком групом заштити.

Полетео је одмах, пре штормовика, високо у правцу сунца. Удаљио се од региона где је требало да штормовници пресретну непријатељске ловце „месершмите“.

— Овде ћемо остати у заседи. Кад непријатељ примети наше штормовике баћиће се на њих, а тада на моју команду у окршај — саопштио је својој групи.

И заиста, све се тако и одиграло. Његови пилоти су били запањени. Штормовници су улазили у рејон циља, а Лаврињенков је већ уочио „месершмите“ како се муњевито као ајкуле приближавају ескадрили.

— „Месершмити“ долазе! упозорила га је команда са земље.

— Видим. Одмах нападам! — одговори команданту. — За мном! — обрати се својој групи и као муња полете према непријатељским ловцима који су узимали штормовике у нишан.

Првог „месершмита“ Лаврињенков ухвати у нишан топа, притисну окидач, машина задрхта, а непријатељ као громом погођен испусти реп дима. Немац покуша да исправи „месершмит“ који се грче вито бацао с крила на крило, али узалуд. Још један рафал из топа Лаврињенковог „ловочкина“ и непријатељ плану у ковиту и пре земље несташе у експлозији.

Непријатељ још није знао ко му је за леђима. Кад је Владимир после неколико минута и другог непријатељског

БРКАТИ МАЈМУН

Мајмуни са брковима су реткост у животињском свету. Зоолошки врт у Франкфурту набавио је из Јужне Америке једног малог „тамариона“, чији су снежнобели бркови дуги читавих 5 сан-

тиметара. Животињца је стечла многе пријатеље и међу децом и међу одраслима, али не само због свог природног украса, него и због своје љупкости.

БЕТОВЕНОВО ПОЛУОСТРВО ШУБЕРТОВ ЗАЛИВ...

Многи сматрају да се у наше дане нови називи, којима сусрећемо на географским картама, дају само на сељима — било да су у питању нова или да се мењају имена ранијих насеља. Али, ти који тако мисле много се varaју! Карта леденог континента, Антарктиде, тек је почела да се допуњава називима.

У југозападном рејону приморског појаса Антарктиде најлазније на врло „музикалну средину“. Ту се

налази полуострво Бетовена, заливи Вердија, Брамса, Менделсона, Вебера, Шуберта и Хајдна, ртови Росинија и Берлиоза, планине и врхови Листа, Грига и Глука, ледници Вагнера, Баха и Хендла.

Најинтересантије је, несумњиво, да су на Антарктиди овековечена имена јунака врло познатог романа Диме „Три мускетара“: планински венци у земљи Мак Робертсона названи су: Амос, Портос и Арамис.

ПЛЕС У ВОДИ

УМЕТНИЧКО ПЛИВАЊЕ И „ПЛЕСНИ“ ПОКРЕТИ У ВОДИ, НАЛАЗЕ СВЕ ВИШЕ ОБОЖАВАТЕЉА

Пливачки спорт има много љубитеља. Када светски рекордери појуре са старта стадиони су пуни. Једна грана ове дисциплине, уметничко и синхронно пливање тек је у зачетку, али стиче све више присталица. Они траже естетски лепе покрете тела у хармонији са музиком.

У Западној Немачкој су многе пливачице образовале групе и вежбају плес у води: соло, у дуету и у колу, стално у костимима. Најпознатије су „Нимфе са Изара“ из Минхена. Њихов програм обухвата осамнаест тачака — од „ловаца бисера“ до бесмртног „умирућег лабуда“. Нимфе са Изара“ до сада су наступале у Француској, Италији, Канади, САД, УАР и Турској и ову да изазвале одушевљење. Њиховој тренерки Јакоби дала је подстрека Американка Гундлинг која је 1954. први пут приказала у Европи уметничко пливање уз музику.

КАДА ЧОВЕК ВИДИ ОВУ ФИГУРУ ИЗГЛЕДА МУ КАО НЕЖАН ФИЛИГРАН. ИЗВОДЕ ЈЕ ШЕШЕШАВОСТ ДЕВОЈАКА КОЈЕ ПРИПАДАЈУ ПЛИВАЧКОМ КЛУБУ „НЕСТУН“ ИЗ ОСНАБРИКА

ЗРНА ЗНАЊА ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

Видели лав три бика како увек живе у љубави, није смео на њих ударити. Због тога пошље међу њих лисицу, те их ова завади и растави. Онда лав, ударајући на сваког посебно, свој тројици дође главе.

Најпре подај, па онда гледај да ти се да.

Пријатељ се у невољи познаје као злато у ватри.

Прекор је гори од смрти.

Добра овца много не блати, али много вуне даје.

У једној авлији виде лисица много кокошака. Не смејући на њих да удари, рече

им кроз плот: „Мир је завладао међу свим животињама и кокошке не треба да се одсад страше лисица, па могу слободно напољу шетати. Кокошке ту вест с радостју приме и пођу напоље да шетају. Кад певац пред њих изиђе, оне му кажу све што су чуле, а он им одговори: „Видите ли колико сте луде, праве кокошке без мозга. Ко је икад до данас чуо да ће лисица нешто добро казати кокошкама.“

Завист не поштује користан рад.

Од зла и пакосна човека,

поготово ако је јачи, најбоље је далеко бити.

Са свим људима, ако се може, паметно је живети у миру и љубави, а с комшијама најбоље

Посао доброга пастира је да овце стриже, а не да их дере.

Добро је и у паклу имати пријатеља.

Ако је и го, али је он соко.

Дивљи вепар оштрио је зубе под једним храстом. Лисица то виде и запита га да вије одлучно да се с неким бије, па због тога оштри зубе. Вепар јој одговори: „Не мислим се ни са ким бити, али ако дође до невоље, боље нека су готови“.

Они који троше драгоцену време на најгори начин, највише се жале на његову краткоћу.

Лако можемо опростити детету уплашеном од мрака. — Стварна трагедија је кад се људи плаше светлости.

Одмор је добра ствар, али је досада његов брат.

Ниједан човек није још цивилизован, ако прави разли-

ку између поткрадања канцеларије и крађе кесе.

Стварна опасност нашег доба више није у томе што машине почињу да мисле као људи, већ што ће људи почети да мисле као машине.

Било би дивно живети на овом свету када би сви људи увек показивали толико стрпљења, колико га показују док очекују да риба заризи.

Пре него укажеш на туђу грешку, помисли на своју.

Ко нема довољно свог посла, бави се туђим.

Праведан човек не заборавља добро које му је учињено.

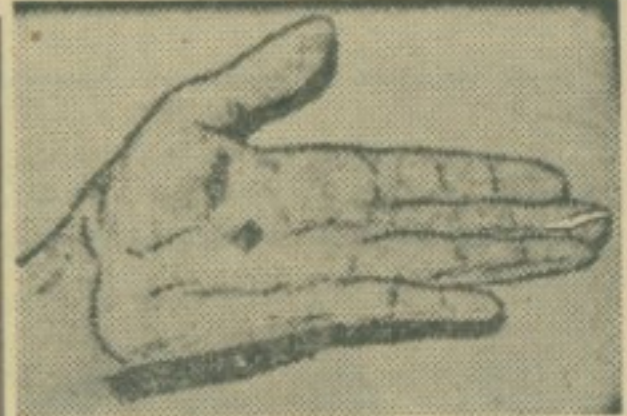
Не наседај туђим лажима, њихов је извор зло.

Нико се није научен родно.

Док имаш, доње и чувај.

Здраву човеку и вода је слатка.

Није свака мучка до века.

РЕТКА ИЗДАЊА

Два мајшина издања Омара Кајама налазе се у Конгресној библиотеци у Вашингтону. Књиге су дуге 7 милиметара, а широке 4 милиметра. Омар Кајам био је знаменити персијски песник, који се прославио и у области математике, а био је запажан и као астроном. Родом је из Нишапура (рођен око 1040, умро у родном граду око 1123. године). Превођен је и на стране језике.

»СТАН« У ШАХТУ

Једном америчком студенту није било дозвољено да станује у колеџу, јер је стално продужавао студије. Али он није због тога очајавао. Једноставно се сместио у шахт за проветравање уни-верзитетске зграде. Ту је до-нео: велики мадрац за спавање, писаћи сто, радио и још неке мање делове намештаја, па је шахт претворио у пријатан стан. Иначе, шахт је широк 2 метра, а дугачак 12 метара. „Зимус је било прилично хладно, каже студент, али ми је електрично жебе одлично послужило да изједначим температуру“.

НЕНАДМАШНА ЛЕНШТИНА

Рекорд у лености свакако држи „морски зец“, риба оштрих бодљикавих пераја, која живи уз северне европске обале, делом и уз обале Немачке. Лена је чак и да плива. Помоћу својих трбушних лопатас-

тих пераја које јој служе као сисалке она се приближе уз тело већих риба, па и уз бродове и пусти да је они вуку. При том она разјани чељуст и чека да јој неки залагај уплива у уста.

ПОСТОЈЕ ДОКАЗИ

Постоје многи докази да Збили су се један уз другог тако да се њихов радни и потпуно исцрпљени друг скоро сасвим ослањао на њихова леђа. Кад два јелена помагала су су допливали, они су га преплыва реку.

Збили су се један уз другог тако да се њихов радни и потпуно исцрпљени друг скоро сасвим ослањао на њихова леђа. Кад два јелена помагала су су допливали, они су га преплыва реку.

СВЕ ЈЕ СИТНО...

Људи тужни. И брижни. Зашто. Нико не зна. Чудно, али су људи обично такви кад је помрачење Сунца, а оно се дешава веома, веома ретко. Враг би знао, мисли Вацлав Вашек, који је увек у себи имао огроман базен расположења.

— Знате, — говорио је Вацлав, — треба пронаћи вентил и пустити из нас расположење, па лепота. Али, лако је то рећи. Највећа је тешкоћа у томе што су у овоме свету веома ретки мајстори који знају тај занат, тј. да пронађу и отворе вентил. А штета, збиља штета. Сви ми, а много је нас, волимо смех, љубав, пријатељство, пиво и добре хренвирише. Некако се увек неко нађе и поквари вентил, па затвори лепоту у нама. Сви смо очајни, без потребе. Уверени да нас нико не воли, ми просто оболимо и почнемо и сами да не волимо, а зашто, не знамо.

Тако је Вацлав причао уз криглу пива своје пријатељу Јанди Тушеку и наставио:

— Шта ћеш Вацлаве, убиј се, говорио сам себи, па ће можда људи бити срећнији. Али, нешто из мене говори, ваљда нека јака животиња, и не да да се убијем. Али, оно прво јаче, па ти ја лепо једног ведрог дана кренем на поткровље седамнаестог спрата. Знаш наша кућа има седамнаест спратова и поткровље. Мислим, скочи Вацлаве и здружи се. Нека, брате, буду срећни људи који око тебе кукају, јер, враг би знао, зашто, али некако људи више кукају, него што живе; а, верујте, има места у овом животу и за уживање, специјално у Лозековој крчми.

И Вацлав се испео на кров, односно на врх поткровља зграде. Није шала седамнаест и по спратова. Обрће се око себе да се поздрави са овим гадним светом. Уздише и плаче мислећи како ће сви они који су га на ово навели колико сутра држати говоре над његовим одром, полагати венце и изговорити лепе речи о њему. Вацлав се просто топио од милине и мисли:

— Ја сам зато да се рађа што више веселих и добрих људи који ће служити као извор инспирације онима који су увек забринуте. Све је ситно што нас мори, али то је тако моћно да просто водимо братоубилачки рат. Глупост. И ја сам имао тешкоћа...

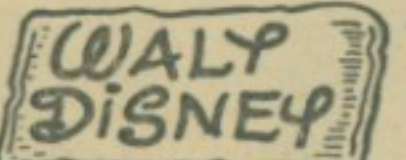
Ту Вацлав ископа до дна криглу, па предубоко уздахну да одјекну цела крчма и настави:

— Каквим све фантазијама нисам био обузет. Страшно. Почео сам све људе око себе замишљати као животиње. Шта све ту није било: коња, акрепа, лисица, њих највише, сова, мишева, коза. Једном речи прави зоолошки врт. Себе сам обично замишљао као овцу, а био сам и друга животиња. Постао сам очајан у толикој мери, да се једног дана решим да извршим самоубиство. Знате, Јанда, то је била крупна одлука. Крупна као кригла.

„Боже, да бар сад мало тога уделе, него после смрти...“

— Гледам, са седамнаестог спрата. Тамо парк пун вриска деце. Сунце по граду и крововима. Ластавица лети и плови тамо-амо ваздухом; просто је весела што је жива и што ужива ову лепоту. Ето, животиња, па уме да ужива. То мислим гледајући је и наједном се уозбиљим, престадох бити раздраган, па рекох самом себи: „Вацлаве, не буди луд, живот је леп. Кома није има и још већих зграда, па нека скаче. То рекох, па опипах џеп да нисам случајно заборавио кључ од лифта и сиџох на улици. Знате, лифт је велики џизум. Ах, колико је паметније сићи лифтом са те страшне висине, него скочити. Занаста су глупи људи који не мисле као ја. Дакле, сиџох и свртлих у Лозекову крчму. То је најлепша крчма. Поручих криглу пива у част живота и људи који воле смех.“

Мач у камену

ТРАГЕДИЈА МОДИЉАНИЈА

Италијански сликар Амадео Модилјани, чија платна не престају да изненађују стручњаке, умро је у својој 35. години од туберкулозе плућа. Живео је у бедо и немаштини а данас се његова просечна слика плаћа сто милиона динара.

Амадео Модилјани рођен је у Ливорну 12. јула 1884. године као четврто дете у угледној јеврејској породици која је водила порекло од чувеног филозофа Баруха Спинозе. Преци су му били богати банкари и финансијери кардинала, али су почетком 19. века банкротирали тако да је мали „Дедо“ одрастао у скромним условима. Његов отац је био угљар и трговац кожом. Ипак деца су добро васпитана. Сестра Маргарита постала је професор француског језика, брат Умберто електронинжењер а најстарији Ђузепе Ема-

нуел адвокат и социјалистички посланик у италијанском парламенту.

Нежно Амадеоово здравље још од детињства, забрињавало је родитеље. Тешка туберкулоза плућа у 17. години при нудила га је да прекине школовање. Како је волео филозофију и песништво наставио је сам да ради. Ипак, надамсе је волео сликарство коме је посветио цео живот. Док се лежило неко време на југу Италије проводио је дате по музејима. Брзо се прочуо као изврстан портретист. У 22. години отишао је у Париз, светску престоницу уметности. Отада је Француска постала његова друга домовина.

МОДИЉАНИ: ПОРТРЕТ ЖАНЕ ХЕБИТЕРН

У то време у Паризу је уметност била у пуном преварању. Фовисти Дерен, Вламенк и Матис, касније славни сликари, изазвали су прави скандал својом изложбом. Брак је имао 24, Пикасо 25, а Матис нешто старији — 37 година. Модилјани се одмах спријатељио с њима. Дух Тулуз Лотрека, који је пет година раније умро, још је лебдео на Монмартру. Наближи пријатељ Модилјанија постао је велики пејзажист Морис Утрило. У таквом друштву Модилјани није смео заостајати. Ненадмашни дар му је омогућио да се пробије у сам врх.

Природа га је обдарила не само изванредним даром него и несвакидашњом лепотом. Звали су га арханђео. Изванредно васпитан и отмен, он је имао велики успех у друштву, али никада није злоупотребавао своје моћи. Чак и у највећој немаштини, нагринжен тешком

болешћу, понашао се уздржано и мирно.

Породица га је помагала само кратко време, а после је препуштен сам себи. Да невоља буде још већа свет није имао разумевања за његово сликарство. То га је доводило до лудила. Да би у болесном телу одржао голи живот био је принуђен да ради све што му се понуди: да црта фирме и украсе за излоге дућана, да ретушира, па и друге послове који су га понижавали.

Туберкулоза је све брже нагризала његово тело а сиромаштво и неразумевање одвели су га у порок — почео је неумерено да пије. А онда је избио револт против друштва, стварали се изгосди због којих је интервенисала полиција. Модилјани је на-

шао друга у невољи — Мориса Утрила. Обадвојица су били поносни, самоуверени, сваки је имао разумевања за невоље другог и ценио уметност свог пријатеља. Једном приликом, несрећни и разочарани, на ивици делиријума два пријатеља су се потукли око тога ко је од њих двојице већи сликар. Модилјани је тврдио да је то Утрило, а Утрило да је Модилјани. Шамар по шамар, ударац по ударац и добри пријатељи су се прописно издеветали али је сваки остао при свом — више је ценио оног другог.

Ускоро је Модилјани почео да узима опијум а затим кокаи и етер.

Прва изложба коју је отворио 1908. године није имала успеха. Међутим, већ на следећој, 1910. био је запажен. Критика му је предсказивала

НИЈЕ БИЛО ЛАКО...

Трансфузија крви, давање крви, од једне особе другој употребљавано је још у 17. веку, али са лошим резултатима. Још горе резултате дала је трансфузија коју је примењивао Денис из Монплеа 1667. године, дајући крв јагњета. Услед страха од лоших резултата престаје употреба трансфузије све до 1910. године, кад су открили крвне групе. Данас се зна да несрећни случајеви у трансфузији настају услед неслагања крвне групе даваоца и примаоца. Са трансфузијом крви настаје нова професија — „даваоца крви“.

МОДИЉАНИ

сјајну будућност. На жалост то су биле само лепе речи које нису помогле да се слике боље продају и да се он оспрости беде. Био је задовољан ако за једну слику добије сто франака или за цртеж један франак. А данас? Просечна његова слика плаћа се сто милиона динара!

Упркос сиромаштву, Модилјани је увек остао дарекљив, пријатељ сиротиње. Једном приликом се неки трговац цењао до те мере за неколико његових цртежа да му се у једном тренутку све ово згадило, устао је без речи и све своје цртеже окачио на један ексер.

Уколико је болест више узимала маха и његово здравље се више ронило, захватио га је све већи стваралачки занос. Кад је избио први светски рат он се у наступу патриотизма пријавио за француску армију али га комисија због болести није примила. Несрећан због тога почео је још фанатичније да слика.

Једна од најплоднијих година његовог стваралаштва била је 1917. У исто време то је и најсрећнија година у ње-

говом животу: упознао је младу Францускињу Жан Хебитерн, студенткињу академије Гранд шомије. Скромна и уздржана, дугуљаста лика и нежне коже, она је била права супротност толчким разметљивим и упадљивим кокошима. Мада су му дани били одбројани, познанство са младом девојком га је пре образило. Престао је да узима дроге. Пио је сасвим мало и није више лутао по кафанама и булеварима. Његова уметност је постигла врхунац а његова измучена душа упознала срећу и мир.

У току зиме 1919—1920. избацаивао је крв. Отишао је на југ Француске али није успео да се опорави. У јануару те године однеди су га у париску болницу Шарите где је умро 24. јануара. Његове последње речи биле су упућене Жани Хебитери: „Наша је срећа вечита“. Сутрадан девојка се бачила са прозора свог стана на петом спрату.

Иронија судбине није миомшла ни Модилјанија: тек што је сахрањен — стигло је са свих страна признање његовом делу.

ЛИСТА ЧУВЕНИХ ПИСАЦА КРИМИНАЛНИХ РОМАНА

За ових девет особа туђе недепо је стварно исплативо. На свакој страни њихове књиге појављује се нови леш, а међутим, сви су они мирни грађани. Њихова главна моћ: разумели су да њихови читаоци имају потребу за јаким узбуђењима, а да због тога не морају да изађу из куће. Ево листе најпознатијих данашњих аутора полицијских романа.

ЖАН БРИС. — Француз, рођен 1921—1963. године. Погибно у саобраћајној несрећи. Од 1949. године написао 97 романа, који су преведени на 15 језика. Досад издато 24 милиона примерака његових књига у Француској. „Отац“ јунака Хуберта Бонисара од ла Бата.

ПЈЕР НОР. — односно „пуквин Брујар“. Официр од каријере. Написао „Двоструки злочин на Мажино линији“. Године 1937. добија Гран при за авантуристички роман. За 10 година издавач Фадар продао је његове књиге у тиражу од 4 милиона примерака.

ЖОРЖ ЛАНГЛИН. — Енглец који живи у Француској. Рођен је 1914. године, по занимању је новинар. За време рата био је дописник са бојишта. „Отац“ је јунака: Санди Гранта (руке) и Грената де Фонсина (главе). Хоби му је папагај (на слици).

ЖОРЖ СИМЕНОН. — Рођен је у Лијежу 12. фебруара 1903. године. Стално је настањен у Швајцарској. Има петоро деце и један од највећих прихода на свету добијен од продаје својих романа. Књиге су му преведене на све стране језике. „Отац“ је јунака Мергеа. Пуши на лулу.

АРТУР КОНАН ДОЈЛ. — Пореклом Ирац, рођен 1859. до 1930. године. По занимању је био лекар као и његов јунак у романима Ватсон. „Отац“ је прослављеног Шерлока Холмса. Написао је 7.200 страница. Има две гробнице.

ЈАН ФЛЕМИНГ. — Недавно је преминуо. Рођен је 1908. године. Био је новинар. „Отац“ је јунака Џемса Бонда. Написао је шест романа. Живео је на Јамајци. Хоби му је био стрељање и важио је као изванредан стрелац.

АГАТА КРИСТИ. — рођена 1890. године у Торквеју од оца Амерканца. Болничарка у рату 1914. године. Удата за археолога Арчибалда Кристија. Написала досада 60 романа. „Мајка“ је јунака Херкула Пуароа. Воли археологију, јабуке и топла купања.

ПИТЕР ЧИНИ. — рођен је у Лондону 1898 а умро 1951. године. Био је комичар, а затим новинар. Војник 1914. године. Превођен у целом свету у више милиона примерака. „Отац“ је популарног јунака Лемија Коушна.

ФРЕДЕРИК ДАРД. — рођен је у Лиону, 1924. године. Новинар. За роман „Господин Жос“ добио награду Лугдуну 1942. „Отац“ је комесара Сен Антонија. Написао досада 80 романа. Пише сценарија за филм и телевизију. Воли да употребљава аргументе у својим романима, а обожава смех.

ЧАСОВИ ПЛИВАЊА ЗА БЕБЕ

БЕБЕ ЛАКШЕ НАУЧЕ ДА ПЛИВАЈУ НЕГО ДА ХОДАЈУ. ИЗМЕЂУ 12 И 14 МЕСЕЦИ ДЕТЕ КОЈЕ ЈЕ НАВИКНУТО НА ВОДУ НАУЧИ ЗА СВЕГА 2-3 ЧАСА ДА РЕНИ И ГЂУРА

Бивша пливачка шампионка Американка Мери Ен Сирс с успехом даје часове пливања бебама од 7 месеци до годину и по дана. Она сматра да се бебе много лакше сналазе и крећу у води него на суво и да је то њихов прави елемент који им омогућаје брз и свестран развитак.

Сваког јутра „мама Пацифика“, како су ову шампионку прозвали Хавајци, у базену који је сама пројектовала, учи вештини лебдења и крећућа у води ђаке своје „пли-

вачке школе за бебе“. Најмлађи од њих има 4 месеца, а најстарији 2 године. Многи од њих још не знају ни да ходају, а већ су постали вршни пливачи.

Са најмлађима Мери Ен ради рано ујутру. Искуство је показало да је то време када бебе поклањају највише повеће старијима. Почетак је исти за све бебе. Оне треба да науче да праве мехурове у води. Први час има једна беба од 7 месеци. Да би освојила њено поверење, Мери Ен се игра са њом неколико

тренутака изван воде. Затим дете без страха улази у воду. Прво што беба треба да научи јесте да у води мора затворити уста и не сме дисати. Мери Ен то постиже на тај начин што пред бебом устима прави мехуре на површини воде. Беба код које је високо развијена моћ подражавања чини то исто на води и под водом. Већ после дватри покушаја мали ученик под водом држи затворена уста, избацује мехуриће и враћа се на површину воде да би удахнуо.

Бебе је немогуће научити правилним пливачким покретима које одрасли брзо савладају. Међутим, оне много брже од веће деце науче да лебде на води и да се враћају на површину, ако се налазе испод нивоа воде. Бебе се не плаше ни гђурања ни роњења. Наравно, одрасли морају увек бити присутни и мали почетници треба да су им на дохват руке. Између 10 и 12 месеци бебе за време гђурања држе отворене очи и са лакоћом хватају и износе на површину предмете живе боје који се баце на дно басена дубоког један метар.

Између 12 и 14 месеци дете које је навикнуто на воду научи се за свега 2-3 часа да рони и гђура. Оно само научи да треба да се врати на површину воде чим више није у стању да прави мехуриће.

ДАЛЕК ПУТ ДО ПОТРОШАЧА

Редак је потрошач који приликом уживања слатких и мирисљавих плодова воћа помисли на дуг пут, којим је купљено воће прошло од бербе до продавнице воћа, а који прописују начела савремене производње и продаје воћа као врло важне намирнице за исхрану људи. Зато појмимо трагом филмских снимка, направљених у једном модерном пољопривредно-индустријском комбинату.

Мада се многи плодови воћака — трешње, шљиве, маслине, ораси — данас беру потпуно механизовано, јабуке и крушке још увек морају да се беру руком, пажљиво, плод по плод. Последњих година у савременим плантажама између редова воћака пролази трактор са приколицом, на којој су не само сандуци за прикупљање обраних плодова, већ и нарочити уређаји за лакше брање плодова (снимак број 1).

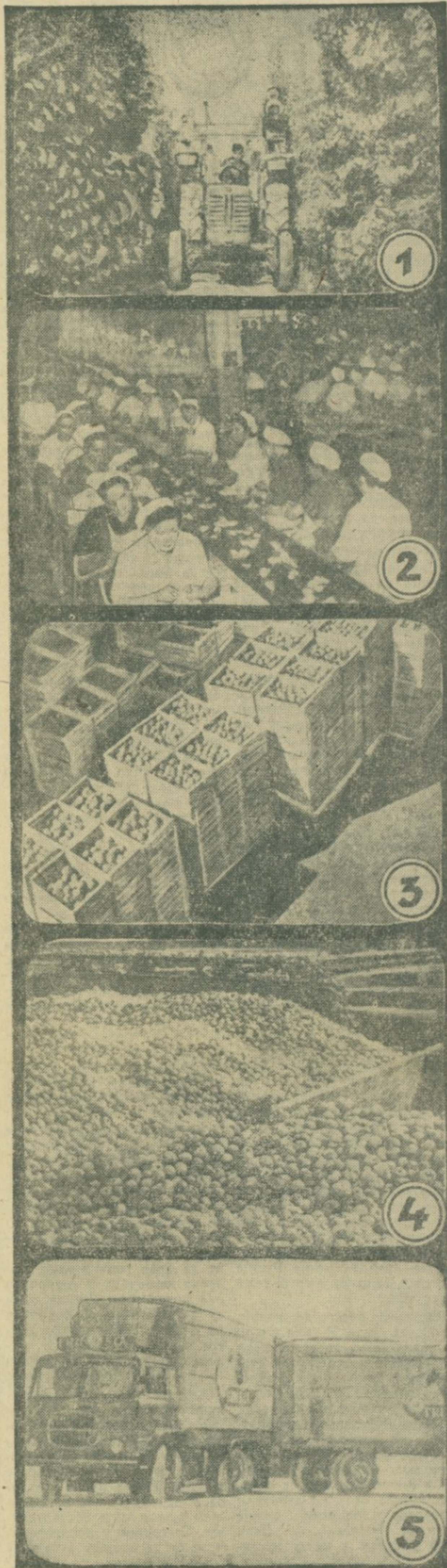
Обрано воће одвози се затим у магацин индустријског одељења за сортирање, паковање, односно прераду одбачених плодова у сокове или у алкохол. Обрано воће ставља се на бескрајно платно, које носи воће на уређаје за грубо одвајање ситних плодова од крупних. Крупни плодови путују даље до вредних руку стручних радница, које пажљиво врше преглед сваког плода и одбаце сваки плод са неком маном (снимак број 2).

За оближње тржиште одабрани плодови слажу се пажљиво у сандуке (снимак број 3), док за удаљеније тржиште сваки плод се претходно увије у фино хартију. Плодови, чија ће продаја да се обави неколико месеци касније, путују у хладњачу, где моменат продаје чекају у сандуцима на одређеној оптималној температури за складиштење.

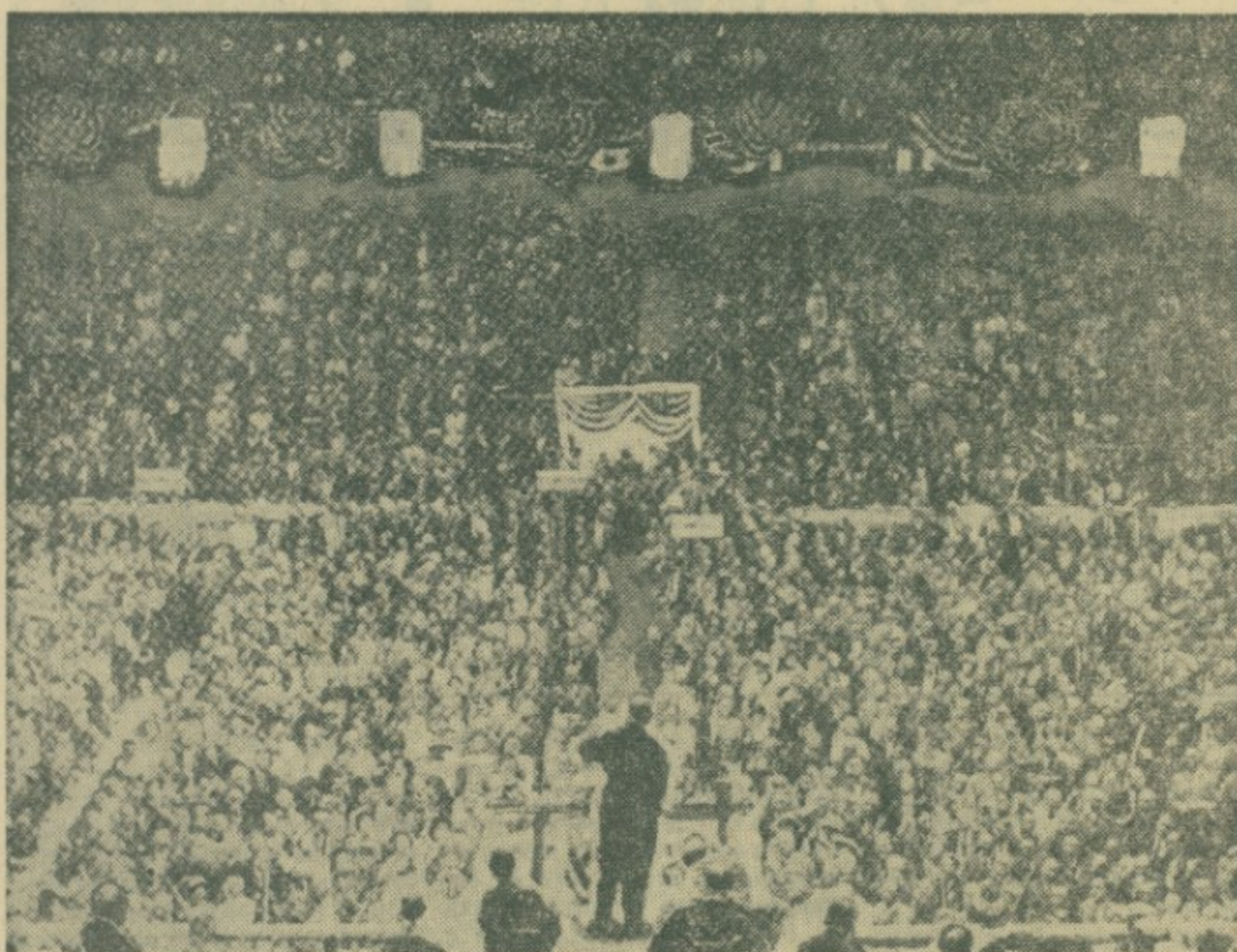
Одбачене плодове бескрајно платно истовари у посебне базене (снимак број 4), у којима чекају док на њих не дође ред да оду у одељење фабрике воћних сокова или у друга одељења, где ће после превирања од њих да се направи алкохол.

Да би до удаљенијих тржишта плодови стигли свежи као да су управо обрани са дрвета, транспорт сандука са воћем извози се посебним хладњачама за воће (снимак број 5).

Као што видите, у савременој производњи и продаји воћа није тако лак и кратак пут од произвођача до потрошача...

ОДЛУЧИЛО ОСВЕЖАВАЈУЋЕ ПИЋЕ

Бирање страначких кандидата за председничке изборе у Америци не иде увек тако глатко. У америчкој историји забележен је један случај који ће тешко када бити потучен а који се односи на бирање председничког кандидата.

То се десило 1924. године за време бирања демократског кандидата које је одржао у Њујорку у старом Медисон сквер гардену. Те године демократи су имали тринаест кандидата али су највише шанси имали Вилијам Гибс Мекеду и Алфред Смит. Међу кандидатима био је и Џон Дејвс, адвокат из Западне Вирџиније. Приликом првог

гласања Мекеду је добио 431 глас, Смит 241 а Дејвс је био осми са 31 гласом.

Цео дан делегати су се знојили у малој сали, договарајући се и гласајући, али мада је тог првог дана било петнаест гласања није било никакве одлуке. Следећег дана опет петнаест гласања без икаквог резултата. Главна борба водила се између Мекеду и Смита, али ниједан од њих није могао да добије потребан број гласова. Дејвс није имао никакву шансу у тој борби — бар су тако сви веровали сем њега. Из дана у дан гласање се настављало без икаквог резултата. После двадесет деветог гласања оба канди-

дата су били толико уморни да се више нису интересовали за резултат гласања. Сличан је случај био и са делегатима који су такође били преморени и измучени, поготову што је јул био топао као ретко кад. Тада је дошло пет Дејвилових минута. Пошто је забавио доста освежавајућег пића он је послао лепе девојке да га деле делегатима и које су говориле дајући напитак: „То вам шаље Џон Дејвс“. Трик је успео. Приликом стотог гласања Дејвс је добио 316 гласова, а приликом сто трећег био је изабран за демократског кандидата.

ЛАБОРАТОРИЈА ВЕШТАЧКЕ КЛИМЕ

Ваздух у тропској шуми је влажан и загушљив. Како и не би био, када врло често падају обилне кише праћене непогодом са стотинама заслепујућих муња... Топло, влажно, загушљиво. Око вас су егзотичне биљке; повремено густо лишће губи се у магли; она је врло густа и долази са мора... Кроз неколико минута заплъуснуће вас врели пустињски ваздух...

Да све то доживите не треба да идете у тропске шуме или у пустиње. Довољно је да посетите лабораторију вештачке климе румунске фабрике „Електропутере“. Она се налази у граду Крајови. Са-

грађена је после рата, а постала је позната већ широм света. Ту се граде снажни трансформатори, генератори, електромотори, трамваји и рудничке локомотиве. Већи део производње извози се у различите земље. Управо због тога и постоји лабораторија вештачке климе.

Да би једна машина што

дуже радила, потребно је да поред правилног одржавања буде саграђена од материјала који најбоље подноси одређене климатске услове. У тропским шумама машине и електрични каблови изложени су и дејству организама: инсеката, бактерија и микроорганизама. Они могу да униште боју, изолаторске омоте, убрзавају корозију метала... У лабораторији вештачке климе гаје се и такви организми и проучава њихово дејство на разне материје: боје, лакове, изолаторске траке итд. Вештачке муње омогућају научницима да виде како ће машине поднети ударе промова.

ГРЕШКА

У прошлом, 661. броју, на седмој страни, изишао је чланак са насловом: „Географска пустиња“. Погрешно, наслов је требало да гласи: „Географија пустиња“.

СЕОБЕ

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

Годинама се Симеон Пишчевић заносио жељом да напусти као хусарски поручник Аустрију и да се са што већим бројем својих саплеменника насели у Русији, где су већ одлазили поједини Срби официри и засновали две велике области: Нову Србију и Славеносрбију.

За време првих деценија царевања врло богите Марије Терезије на православне Србе вршен је силан притисак да напусте своју стару веру и да пређу, ако не одмах у римску, а оно на унијатску.

Услед укидања појединих граничарских области у данашњој Војводини, читави предели насељени Србима требало је да постану кметови мађарске и аустријске власти, да се из повлашћених граничара претворе у мање-више зависне сељаке.

Све је то изазвало велики покрет за сеобом у далеке руске земље, где је Србима из Аустрије било зајамчено да ће живети слободним животом и вршити војничку пограничну службу.

У то време, у јужне пределе Украјине, који су се граничили с турском царевином, иселило се из Војводине око 100.000 тамошњих Срба. У пространим и безмерним степима ницала су нова насеља са старим именима из Бачке и Баната, из Срема и Славоније. У Херсонској губернији, у Јужној Русији, поред и између река Донеца и Дона, и тада кад је њихових оснивача нестало, — знало се за насеље: Суботица, Вршац, Мошорин, Кањига, Пацчево, Надлак, Земуа.

После многих невоља на путу, из Петроварадина па до Кијева, Симеон Пишчевић са својом групом исељеника коначно је ујесен 1754. године стигао у украјинске степе да у њима оснује српско одбрамбено насеље, које ће чувати јужне границе Русије, још увек несигурне од упада татарских и турских чета. „Земља отворла, дивља, ни од кога обрађена.“ — На њој је требало да се населе српски досељеници...

Данас нам је сасвим добро познато како се насељавало амерички запад, и шта су проживљавали његови први колонисти. Међутим, Срби, који су насељавали пограничне пределе јужне Русије доживљавали су много теже тренутке.

Огромна, бескрајна, непријатељска степа. И сами у њој. Требало је да се снађу како ће саградити своја нова станишта и како ће се снабдевати храном. Ти Срби су дошли из питомих и насељених крајева Војводине, иако ратници, по природи били су дружељубиви, љазници на коњице, на домаће празнике и свечаности, кад се окупља читаво село на забаву и разговор. Међутим, казује Симеон Пишчевић, — „Пали смо у праву и чисту пусти-

њу и сви смо, а нарочито они поред реке Лугана, видели шта значи тежак живот. Нити смо имали где главу да склонимо, нити смо знали одакле да почнемо. Све нам је требало, а нисмо имали ништа...“

С друге стране Донеца крило се неко насеље, али нико из њега није хтео да се појави пред овим непознатим људима. Кад су их угледали, како прелазе реку, бежали су од њих. „Изгледали смо им страшни и зато нам као радници нису хтели ништа да помогну“.

Насељеници су градили своје куће од шибља и плетера; замазали их блатом, а кад је наступила дуга и снежна зима, оне су се саме од себе срушиле и распрскавале. Те прве зиме, 1754. године, од хладноће и слабе исхране умирала су нарочито деца. Живело се на оној храни што су је досељеници собом довели, а због јесењих киша не само што су прокислили и просто проклијали кровови на колибама него се и највећи део хране укварио. Чак је у загрејаним колибама проклијало жито спрењено за пролећну сетву. Иако су шуме биле близу, у читавом насељу било је само неколико секира, а дрводелац ни један. Свако је градио своју наставбу како је умео и оно мало стоке што су је насељеници довели са собом, чували су је као „зеницу у оку свом“.

„Живот у нашој насеобини прве године био је као, на пример, живот несрећних бродоломника које су морски таласи избацили на пусто острво, па се тамо хранили зељем, корењем, рибама, птицама и зверкама које улове. Тако смо пали и ми на ту голу степу, на коме од створења света нико није живео и где се ни за какав новац ништа није могло набавити. Кад је неком нешто затребао, морао је ићи по неколико дана до места где би ту ствар по високој цени најзад нашао...“

Поврћа и зеља нигде није било, и током зиме појавио се скорбут, који је некако јењао тек у пролеће кад су насељеници почели да једу дивљи бели и црни лук и друге неке траве, па потом и јагоде, ако би их случајно нашли. „Гледао сам многе људе те прве године како жалосно изгледају, а нарочито оне поред реке Лугана, који су се много више намучили од осталих“. А ни пића другог није било осим воде, масне и огавне коју су давали на бразну ископани бунари.

Али све те невоље насељеници су имали само две године. Већ с пролећа 1756. они су почели да сеју жито, да обрађују баште, да гаје крупну и ситну стоку и све врсте живине. После првих плодова с њихових њива и домазлука живот им је постао лакши. Те године у пролеће почели су да подижу и чвршће

ПОМПЕЈЕВА ФЛОТА

— 1 —

За Римско царство ситуација је из дана у дан постајала све тежа. Сенат одлучи, године 76. пре наше ере, да мобилише све снаге да би се искоренило пиратство из Средоземља. Био је сакупљен знатан број људства а команда поверена Помпеју (живео од 107-49. године пре наше ере) који је тражио да му се одобре три године за борбу ако се жели да успешно изврши задатак.

Лично је руководио флотом из Родоса која је имала да крстари поред Сардиније, Сицилије и Африке. Својим заменицима поверио је команди над бродовима који су оперисали на јору испред Шпаније и Галије (Француске).

ПОСЛЕДЊИ ОТПОР

— 2 —

За 40 дана обале западног Средоземља биле су очишћене и Помпеј се упутио са 60 бродова ка Малој Азији. Пирати су махом напустили морске пучине и напустили лукума и малим заливима усамљених обала. Једино сицилијански пирати покушаше да даду отпор: груписаше своје бродове на пучину код Корацизијума у очекивању напада римске флоте. Али, Римљани, које њихове претходне победе учинише борбеним, зачас их победише. Најважније пиратске базе се ускоро предадоше и последња гнезда су тако истребљена.

1700 УПРОПАШЊЕНИХ ПИРАТСКИХ БРОДОВА

— 3 —

Помпеј је обавио за три месеца посао за који му је Сенат одобрио три године. Пиратство у Средоземљу било је уништено све до обала Мале Азије. Помпејева победа је била изванредна: 400 заробљених бродова, 1300 потопљених или запаљених, око 10.000 пирата убијених или подављених у борбама и 20.000 заробљеника. Треба додати још и оружје, утврђења и пиратска гнезда која су била

демолирана, изгорела и разрушена до земље. Трговачки поморски путеви Рима најзад су постали слободни: они су то и остали мада су их с времена на време пирати покушавали да поврате.

Са опадањем римске моћи дошло је и до опадања трговине у Средоземљу, и вековима више није било пљачке у овом подручју. (Наставиће се)

колибе, од балвана из оближњих шума, а својим доброћудним поступцима привукли су и домороце, међу којима се нашао и понеки добар мајстор, градитељ врло добрих колиба.

Насељеници су, да би се снабдели месом, ловили дивљач по оближњим шумама и у бескрајној степи. „А лова је било у изобиљу, нарочито зечева и дивокоза. Било их је толико да смо неких дана и по десет дивокоза убијали. А зечева, те јесени 1756., и зиме, толико смо наловили да се не би могло ни избројати. Осим тога било је и безброј тетреба, јаребница, дивљих патака и гусака“.

А кад је са насељеничких њива пожњета прва пшеница и од ње умешена прва погача, био је то велики празник. Тек тада су се ови Срби који су се у украјинску земљу населили из далеке

бачке и банатске равнице, почели осећати као да су поново на свом старом огњишту. Кад је испечена прва погача од њихове пшенице, заорала се песма која се зазелујала над степом и они су прве залогје поделили с братим Украјинцима, који су их испрва тако неповерљиво дочекали. Сада више из међу досељеника и домаћих није било никакве преграде. Иако удаљени по неколико дана, посећивали су се међусобно и заједнички радова-ли. Пространа Нова Србија и Славеносрбија пружала је свима своју богату земљу и уточиште, а име Сјерб, међу Украјинцима, опевано у њиховим народним песмама, постаде име за слободног и независног човека, смелог ратника који попут Козак лута степом, и чува руске границе од Татара са Крима и Турака из Цариграда и с обале Дунава.

Будући да су ове српске насеобине у Русији по свом броју биле прилично слабе, већ неколико деценија после оснивања почеле су да нестају; претпале су се, углавном, у домаће становништво. Архимандрит и писац Герасим Зелић на свом путовању у Русију, а на пролазу кроз Нову Србију (1782), затекао је тамо још приличан број „српске господе“ и „простога народа“, а исто тако и Сава Текелија, пет година касније. Тада се још чувало предање о свом старом завичају, па и одржавале везе са „старом фамилијом у Цесарији“ (Аустрији). По једној статистици из 1862. године у овим областима само је још око 1000 становника изјавило да су српског порекла, а 1900. Срби се више не помињу. На њихова насеља подсећали су само топографски називи и град Славеносрбски.

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ МАГАРЦА?

Неки људи олако дају другим титулу магарца. А када бисмо их мало подвргли испиту, видели бисмо да они о тој животињи знају врло мало или готово ништа. Ево само неколико питања на основу којих треба да провере своје знање.

- Где има највише магарца?
- Да ли има на свету дивљих магарца и одакле по тичу домаћи магарци?
- Када је човек припитомио магарца?
- Колико врста магарца има?
- Која је животиња најближи род магарцу и какве везе има магарца са коњима?
- Које су главне особине магарца и зашто га сматрају глупим?
- Да ли се број магарца на свету смањује?
- Како магарца код нас још зову?

Као што се види, питања има много па ћемо покушати да укратко одговоримо на њих.

Највише магарца има и одувек је било на Оријенту, на Арабијском полуострву, на обалама Средоземног мора, у североисточној Африци. Иначе магарца је становник топлех, сувих крајева од Гибралтара до Пекиња, од велике азијске пустиње Гоби до Етиопије и Сомалије у Африци. У северније пределе, као и на друга два континента, Америку и Аустралију, он је пресељен, али га нигде нема у тако великом броју као у наведеним пределима Старог света.

Дивљих магарца још и данас има, у Африци, у Нубијској пустињи живи нубијски дивљи магарца, од кога води порекло и наш домаћи. У степама Сомалије живи сомалијски дивљи магарца. У Азији, на Тибету и, у Кашмиру живи највећи међу дивљим магарцима кианг, а у

степама Киргизије и Монголије кулан или цигетај. У југозападној Азији — Ирану, Месопотамији и северној Арабији живи најмањи међу дивљим магарцима — онагер.

Сви домаћи магарци потичу од нубијског дивљег магарца. То се види и по црним „магарећем крсту“ који и један и други имају на плећима. Њега су припитомили и проширили по Старом свету Египћани. Још у време када је Брем путовао Нубијском степом видео је припитомљене дивље магарце, који су млади уловљени. Данас дивљих магарца има све мање.

Човек је врло рано припитомио магарца, много раније него коња. Још пре 6.000 година етиопски пастири држали су магарце као предводнике стада оваца. Коњ је припитомљен читаве две хиљаде година касније у Индији, а у Египат је стигао тек 1600. године пре наше ере, дакле када је магарца одавно већ био домаћа животиња.

Има разних магарца на свету. Има их великих као коњ, а има их малих као повећи пас. У француској провинцији Поату гаје крупне магарце високе до 1,7 метар и тежке преко 700 килограма, који служе за узгој мазги. Но највећи магарци ипак живе у Јужној Арабији, који се као јахаћи извозе у целу Африку. То су прави цинови. Њима насупрот стоје мали магарци, прави кепеци, који живе на Сардинији и Балеарским острвима. Ови „магарећи пони“ једва достижу висину од 76 сантиметара. И по боји се магарци доста разликују. Наш обични магарца је једнолично сиве боје, а у Арабији има правих вранаца. Бели магарци живе у Маскату, у Арабији, а шарени у неској провинцији Шантунг. Има магарца са великим ушима, а има их са „нормалним“ магарећим. Има магарца са глатком длаком, а има их чупавих, са дугом длаком итд.

Најближи рођак магарцу није — како многи мисле — коњ

иако спадају у исту породицу еквида, него трећи члан ове породице — зебра. Сомалијски магарца, на пример, задржао је још увек тамне пруге на ногама, које су карактеристичне за зебру. Иначе, магарца и зебра поделили су животни простор: тамо где има магарца нема зебри, и обрнуто.

Иако су у даљем сродству, коња и магарца могу да се укрштају и да дају потомство. Тако се парењем магарца и кобиле добија мазга а укрштањем пастува и магарце — мазгов или мула. Али ни један ни други мелез не дају потомства. Мазга, која је задржала најбоље особине и коња и магарца, изванредно је корисна животиња, док се мула мање-више и не разликује од магарца.

Дивљи магарца, каже Брем, је лепа живахна, весела и паметна животиња. Држање му је поносито, скоро отмено. Врло је радознао, изванредно опрезан и брз. Домаћи магарца је мање темперамант, али је зато снажан, издржљив, вредан, с малим задовољан, скроман, бескрајно стрпљив. Паметан је бар колико и коњ.

Поставља се стога питање зашто онда људи сматрају магарца глупом животињом? То ме има два разлога. Магарца је дете топлога југа, он воли сунце суво и топло време. Врло је осетљив на промену времена. Не прија му хладна и влажна клима северних крајева. Под наоблаченим, тмурним небом он просто мења ћуд: покупи се, постоје равнодушан, флегматичан, тром, мрзovoljan.

Поред тога, док је у својој постојбини цењена животиња коју пазе и негују, у севернијим крајевима људи не знају да поступају са њим. Киње га муче, преоптерећују и злоупостављају. Зар је онда чудно што по неки пут и најстрпљивији магарца изгуби стрпљење па се побуни против таквог неправичног поступања, постане, ћудљив, тврдоглав, јогунаст. Обично је његов про

тест пасивна резистенција, али зна свог мучитеља и да уједе или удари копитом. Дали је зато глуп?

Позната је ствар да је савремена моторизација опасна угрозила три животиње: коња, мазгу и камилу. Број коња у свету смањено се већ за три четвртине и даље се нагло смањује, тако да, како неки научници мисле, није далеко дан када ћемо коња моћи да видимо само у зоолошком врту. Мазга, изванредно корисна и вредна животиња, такође је угрожена. Из америчке војске, у којој су још после првог светског рата мазге биле главна вучна снага, избачене су потпуно из употребе, а било их је на милионе. Каравани камила у Арабији и северној Африци такође нагло иестају, замењују их моторна возила па и авиони.

Магарцу, међутим, не прети та опасност. У северној Африци и Арабији нико и не мисли да иде пешке. Ту и пројак јаше на магарцу. На њему до јаше до свог „радног места“, сам седне да проси, а магарца пусти да у близини грицка суви корњ. Магарца је ту био и остао превозно средство „малог човека“. Као што моторизација није успела да потисне бицикл, тако ни магарцу не

може ништа. Може се, дакле, слободно рећи: док буде бициклиста, биће и магарца, јер они сиромашном свету на Блиском истоку замењују моторно возило. За њихову судбину, дакле, бар за сада, не треба ништа бринути.

Њакање је љубавна песма магарца. Чим се јави једна магарца, настаје узбуна међу магарцима. Најпре се јави њен најближи сусед тромким: „И-а! И-а“, за њим заљаче други, трећи, четврти, пети па десети. Најзад се из свег

гласа деру сви магарци у близини и даљој околини. Сваки магарца настоји да надмаши остале својим њакањем, уверен да је баш његова „песма“ неодољива и да ће се свидети магарцима.

И на крају одговор на питање како у нашем народу симпатичног сивоњу са дугим ушима још зову. У Далмацији га зову товар, у Хрватској и Словенији осао или осеа, а у Херцеговини — кењац. У Македонији мало симпатично магаренце зову пуле.

НЕКАД БИЛО

Савремени човек данас многим врстама животиња смеје, многим заблудима у прошлости, али је подношење тужби, суђење и доношење пресуда у средњем веку.

ВРЕМЕЛЛОВ ПО РОМАНУ Х. Ч. ВЕЛСА

БОЗО САМ УПАЛИО ДРУГО ПАЛИДРВЦЕ.

ИЗГЛЕДА ДА НИХ САМО СВЕТАЛОСТ ОПРЕДЛАВА ДА МЕ НАПАДНУ! А МЕНИ СУ ОСТАЛА САМО СЕТИРИ ПАЛИДРВЦА!

КАД САМ ПОЧЕО ДА СЕ ПЕЊЕМ, ЗГРАБИЛИ СУ МЕ ЗА ПАНТАЛОНЕ...

ЗАПАЛИО САМ ЈОШ ЈЕДНО И ОДСТУПИО У УСКИ ТУНЕЛ.

ПРОМАЂА МИ ГА ЈЕ УГАСИЛА...

ДОЛАЗЕ ЗА МНОМ!

И БАШ КАД СУ ЊИХОВЕ УБОРЧОВАТЕ РУКЕ ПОЧЕЛЕ ДА МЕ ДОДИРУЈУ, ЗАПАЛИО САМ ДРУГО ОД ПРЕОСТАЛИХ СЕТИРИ!

ПОСЛЕДЊА ДВА ТРАЈАЛА СУ ДОК НИСАМ СТИГАО ДО ЛЕСТВИЦА.

МОРАМ СЕ ИЗБУКИ ОДАВДЕ!

УДАРАЈУ-ТИ НОГАМА КАО ИЗВЕЗУ-МБЕН УГРЕО САМ ДА СЕ ОДОЛО-ДИМ!

НАЈЗАД

ВИНА!

ЧОВЕК СЕ ВРАТИО! НА СВЕТАЛОСТ НЕМА МОДЛОКА!

ИЗВЕШНО ВРЕМЕ ЛЕ-ЖАО САМ КАО БЕЗ СВЕСТИ...

УЗБУДЉИВА ПРИЧА

ЗНАЧАЈАН ИЗУМ МЛАДОГ СЛОВЕНЦА. ШПИЈУНИ СУ БУДНИ. ЗАПРЕПАШЋЕЊЕ ЈЕДНОГ ТАЈНОГ АГЕНТА. ДРСКА КРАЂА ПЛАНА НЕОПЕЊИВЕ ВРЕДНОСТИ. ЗАШТО ИМЕ ЈУГОСЛОВЕНА У ТУЂОЈ УНИФОРМИ НИЈЕ УШЛО У ИСТОРИЈУ РАТНЕ ТЕХНИКЕ.

О ПРОНАЛАСКУ ТЕНКА

Лето 1911. године обиловало је плахим кишама, које су аустроугарски војници проклињали. Јер од избијања анексионе кризе 1908. године аустроугарски генералштаб није престајао са извођењем различитих великих и малих маневара, планирајући рат против Србије и Русије. Ради тога је неуморно испитивана ефикасност мобилизацијских планова, у којима су техничке јединице, нарочито аутомобилске, заузиле посебно и важно место.

Новоформиран аутомобилски пук Друге корпусне области, у којем је служио и млади Словенац, поручник Гунтер Бириштин, имао је у тим летњим маневрима важну улогу да пред највишим представницима аустроугарске војске покаже транспортне могућности камиона. Пук је био опремљен гломазним војилима чешке продукције „прага“, који су као и сви камиони оног времена имали тешке гвоздене бандаше са пуним, неупуцаним гумама.

Командант пука, који је у јаком аутомобилу пратио команданта корпуса, позленио је од беса када је сазнао да се читава колона укочила због једног камиона. Узани точкови са тврдим гумама, притиснути теретом, зарили су се у блато. Камион се напрезао да крене и осовина је прсла. А баш тај камион припадао је воду поручника Бириштина.

Извршен „на пасја кола“, млади Словенац није могао да дође до речи и објасни ко манданту зашто се осовина сломила. Он је у тој хавањци видео нешто, што ће касније, поред осталог, постати судбоносно по развој првог светског рата и одлучити савезничку победу.

Фантастична идеја

Док је унаоколо врло жамор светине, поручник Гунтер Бириштин је седео замисљен пред кафаном на бечком „Гиртлу“. Догађај са камионом га је једнако мучио. Зашто се то догодило? А када би се терет целог камиона равномерно распоредио? Зар нису војници после тога подметали под точкове, дебеле даске, које су смањиле притисак по квадратном санти-

метру, преносећи га на већу површину? Наравно — синила му је идеја! Да су точкови камиона били повезани широким, бескрајним платном, терет би се по целој површини равномерно распоредио и осовина се не би сломила!

И Бириштин је грозничаво, на мраморном столу, скицирао оловком таква кола. Сутрадан ујутро одјурно је у ауто-команду да практично испроба свој изум. Имао је право! Његово знање, стечено у чувеној војнотехничкој академији у Медлингу, коју је завршио међу првима у рангу, омогућавало му је да се баца на разраду планова.

Пројектованом возилу, које се креће на бескрајном платну лако се могло дати тежак оклоп са куполом — неостварљиви сан свих дотадашњих конструктора, који нису никако могли да реше проблем расподеле терета.

Радећи даноноћно на свом изуму, млади поручник га је усавршио и поткрепио тачним прорачунима. Будући тенк је добио посебну двоколицу у виду крме, јер до тога да се окретање може решити кочењем једне или друге гусенице конструктор још није дошао. Са детаљним разрађеним плановима упутио се у аустроугарски генералштаб. Тамо су га исмејали као „фантасту“. Противно прописима, Бириштин се после тога обратио непосредно министру војске. Надлежни стручњак Брунхубер, који је проучио планове, вратио их је конструктору уз презирну примедбу:

— Господине, то је генијална глупост!

Конечно, октобра 1912. године, Бириштин је послао планове патентном уреду у Берлину. Ту су примљени и заведени под бројем 252.815. Али нико од Немаца се није даље интересовао.

Најхитнија порука из Лондона

Конструктор није слутио да су се за његово име наједном заинтересовали непознати људи, практичног духа. Наиме, тајни агент Интелигенс сервиса Џон Крек већ је две године пажљиво пратио рад берлинског патентног завода. Кад му је доспео у ру-

ке патент бр. 252.815, Крек је дуго стајао над њим забезекнут.

— Невероватно — муцао је агент — зар ово нису хтели да испробају? Та ово ће одлучити рат у нашу корист!

Планови борних кола су најхитније послани у Лондон, где их је пажљиво проучила једна позната политичка личност; уверена у њихову остварљивост, та личност их је поверила на студију пуковнику ку Свингону — првокласном стручњаку за челик и тешка возила. Конструкција је убрзо преузета у практични рад и усавршавана током 1914—1915. године у најстрожој тајности. Конечно, крајем 1915. године била су произведена прва британска борна кола „марк“ од којих су касније настале различите варијанте. Пошто су кола подсећала по свом облику на бачву (енглески „тенк“) Британци су им наденули то име.

Британски тенкови „марк“ први пут су се појавили на бојишту код Камбреа у Француској 15. септембра 1916. године и изазвали неописиву панику код немачких трупа, које су после безуспешне ватре из свих могућих оружја напустиле своје ровове у дивљем бекству. До краја рата Енглези, а уз њих и Французи, израдили су неколико хиљада тенкова, који су одиграли одлучиву улогу у победи; Немци су их израдили свега око стотину.

АНЕГДОТЕ

НАЈБЛИЖИ ВРАТИМА

— Када би се случајно запалио Лувр — питали пријатељи Тристана Бернара — коју бисте слику ви волели да спасете?

— Најближу вратима — мирно одговори славни писац.

НАЈГОРЕ ГОДИНЕ

— Најгоре године живота су кад имате 10 година, говорио је Анатољ Франс. — Сви сматрају да се сувише мали да увече дуже седите, а сувише велики да ујутру мало дуже останете у кревету.

НИЈЕ ВАЖНО

Када је Сократ био осуђен на смрт, дође његова жена Ксантипа — од које је легенда начинила прототип зле жене — и рече му да мора да му јави жалосну вест да је осуђен на смрт.

— Није важно — одговори јој велики грчки мудрац. И моје ће судије такође природа осудити на смрт.

КЛАРА И ЊЕН ТАТА

Чувени физичар Алберт Ајнштајн био је познат као јако расејан човек. Једног дана у трамвају му испадеше наочари. Једна девојчица се саже, дохвати их и љупко му пружи. Ајнштајн јој се захвали и упита је:

— Како се зовете, мала моја?

— Клара Ајнштајн, тата.

ТО ЈЕ ЊЕГОВО МИШЉЕЊЕ

Славни италијански певач Енрико Карузо имао је обичај да каже:

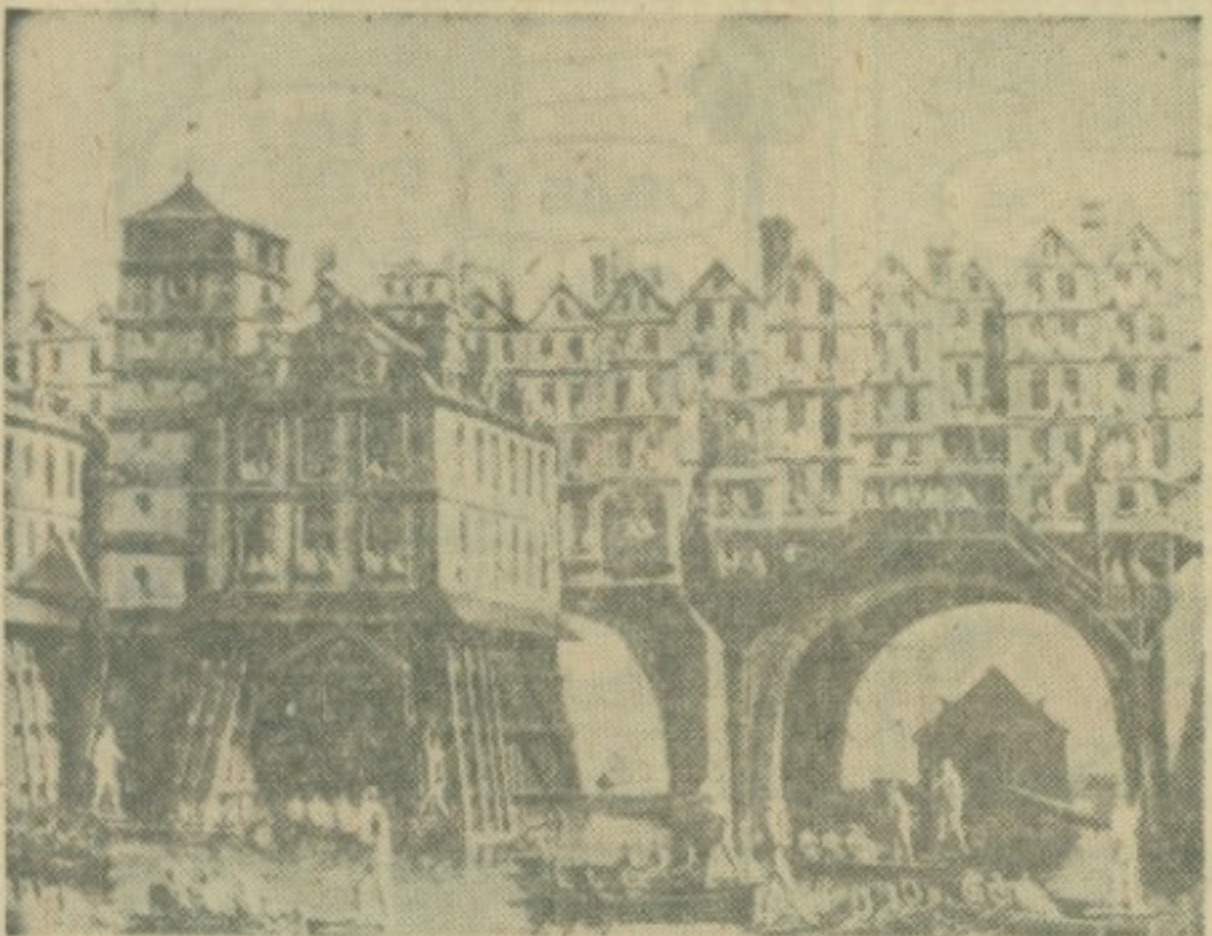
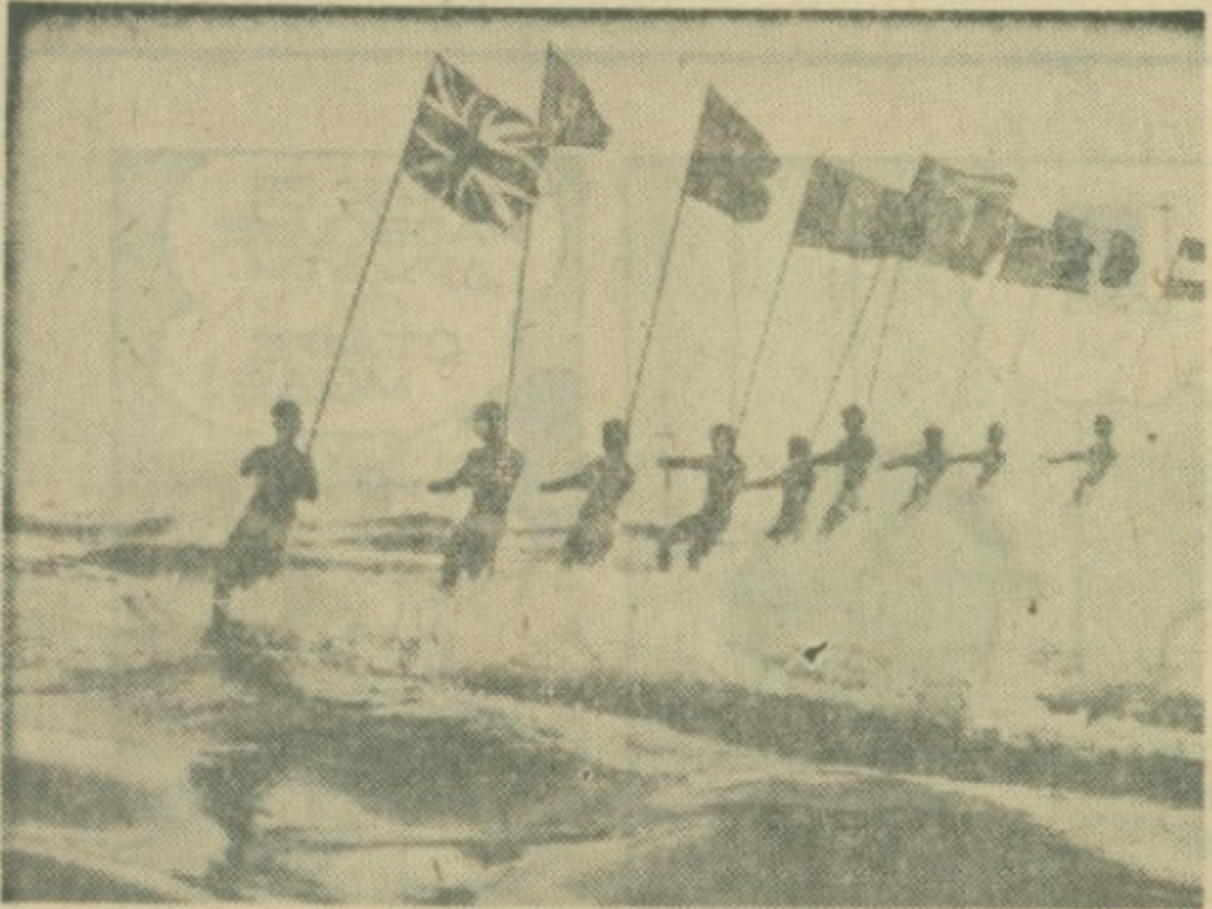
— Французи су створени да би компоновали музику; Италијани да би је певали; Немци да би је свирали; Енглези да би је слушали а Американци да би је плахали.

»ПРИГОДНА КАЗНА«

За аутомобилисте прекршитеље саобраћајних прописа судије у Калифорнији готово увек измисле „понеку „пригодну“ казну. У Санта Моники млада Маргарет Зајдл упорно је одбијала да плати шест новчаних казни због паркирања свог ауто-

била. Судија јој је наредио да један дан контролише паркинг-сатове. За време овог принудног рада морала је да обуче јако црвену блузу, а на леђима је била пришивена трака на којој је било исписано: „Огрешила се о саобраћај“.

АНТИБИОТИЦИ спасавају пећинске слике

Француски научници излечили су помоћу антибиотика и формалдехида „зелену болест“ која је напала чувене пећинске слике у шпиљи Ласко. Слике потичу из каменог доба.

Пре две године на овим сликама нахватале су се алге. Услед промене материја у алгама, боје на сликама почеле су да се љуште. Изгледало је да ће пропасти најчувенија на свету шпиља са пећинским сликама, на чијим се зидовима налазе чудесни „портрети“ животиња из праисторског доба: дивљих коња, мамута, медведа итд. Ово стварање алги примењено је и раније, али оне нису биле опасне све док 1958. године, услед вештачког проветравања шпиље, није дошло до наглог нагомиланања алги, поготову у осветљеним подручјима, управо на најизразитијим пећинским сликама.

Шпиља је 1963. године затворена за посетиоце и почела је велика „кура“. Установљено је да се ради о мајшним зеленим алгама врсте *Chlorobothrys*. Кура се састојала у уништавању алги прскањем са антибиотичким материјама и дезинфековањем површина без слика са формалдехидом.

У годишњем извештају о француским споменицима сада је саопштено да је овом куrom уништено већ око 30 одсто површина алги и да постоје сви услови да се победи „зелена болест“. Ускоро ће пећина опет бити отворена.

Међутим, и другим пећинским сликама: у шпиљама Комберел и Алтамира прети опасност; у Комберелу услед хватања коре од штетних кристала на сликама, а у Алтамири због досад необјашњеног ишчезавања контура слика.

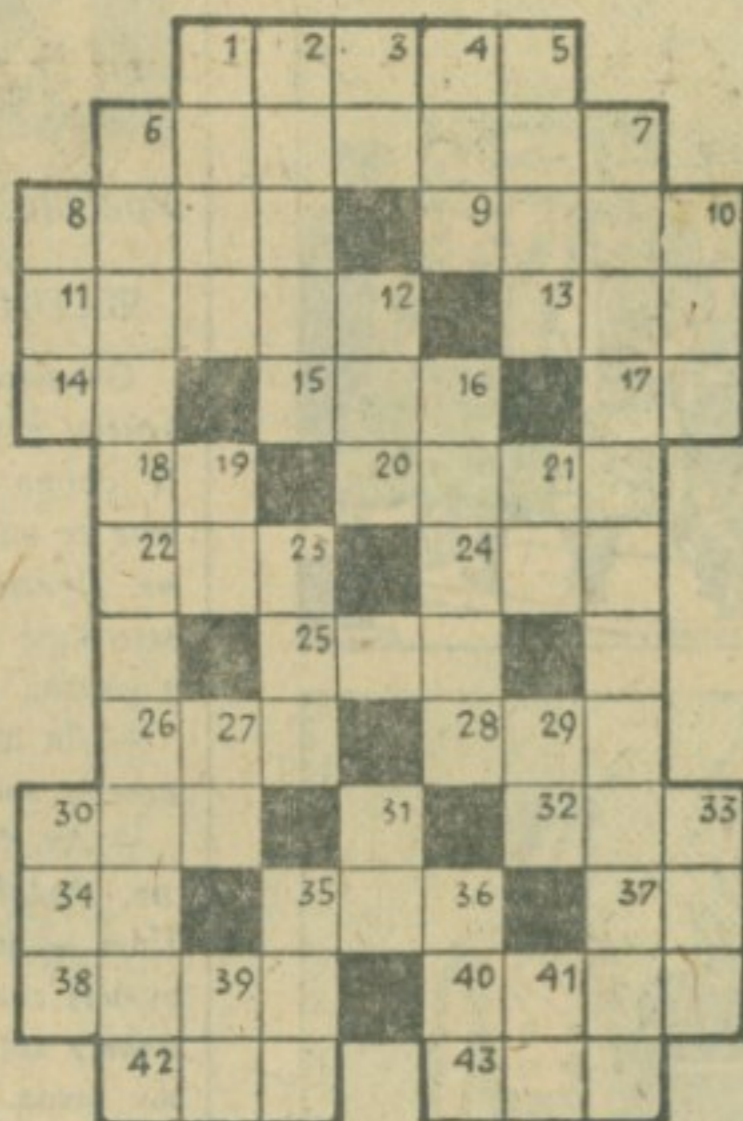
ВИК ИЗ ШПИЉЕ ЛАСКО: ДЕТАЉ ИЗ СЛИКЕ ШИРОКЕ 3,5 МЕТРА

НЕКАДАШЊЕ ИГРЕ НА ВОДИ

Игре на води или гурање у воду с чамаца — могли су Парижани у XVIII веку да посматрају са својих прозора и балкона. То није било ништа мање занимљиво од данашњих такмичења у скијању на води.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) врата ко лача, 6) познати Пушкинов еп, 8) аустријски нахист, 9) дворана, 11) прилог за место, 13) личност из једне Шекспирове драме, 14) иницијали нашег књижевника („Горски цар“), 15) прилог за време, 17) свеза, 18) предлог, 20) природна смеша глинне и хидратисаног гвозденог оксида, 23) наша река, 24) украс на женским хаљинама, 25) речно острво, 26) град у Француској, 28) место на Јадрану, 30) узвик, 32) назив, 34) лична заменица, 35) узвик, 37) лична заменица, 38) блесак, 40) врата црве, 42) лука у Израелу, 43) врста женског гласа.

Усправно: 1) мера за тежину, 2) планина у Грчкој, 3) истурени део копна у води, 4) део територије, 5) менично јемство, 6) једна од САД, 7) део Сарајева, 8) град у Србији, 10) папагај, 12) народна игра, 16) платно за пројекцију слика, 19) предлог, 21) јапанска мера за дужину, 23) лука на Јадрану, 27) домаћа животиња, 29) иницијали нашег современог књижевника, 30) река у Немачкој, 31) коњ, 33) област на Сицилији, 35) птица грабљивица, 37) један инсект, 39) першун, 41) хемијски знак за алуминијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Естрада, 7) ас, 8) шкуда, 10) Игор, 12) Ремс, 13) Дебар, 15) Тит, 16) Ане, 17) ас, 19) ни, 20) Амат, 23) сјај, 24) мост, 26) село, 27) Анте, 28) отвор, 30) ов, 31) ан, 32) бас, 34) пет, 36) ивица, 38) игра, 40) Асир, 41) тикет, 42) еја, 43) над, 44) ера.

Усправно: 1) „Евгенје Онегин“, 2) „Сеобе“, 3) Роберт Шуман, 4) акр, 5) дуел, 6) администрација, 7) „Аида“, 8) Асти, 11) ра, 14) рам, 18) самар, 20) Ајова, 21) тон, 22) С(теван) С(ремац), 23) алт, 25) те, 29) они, 30) опит, 32) бисер, 33) сара, 35) трка, 37) ВА, 39) аед.

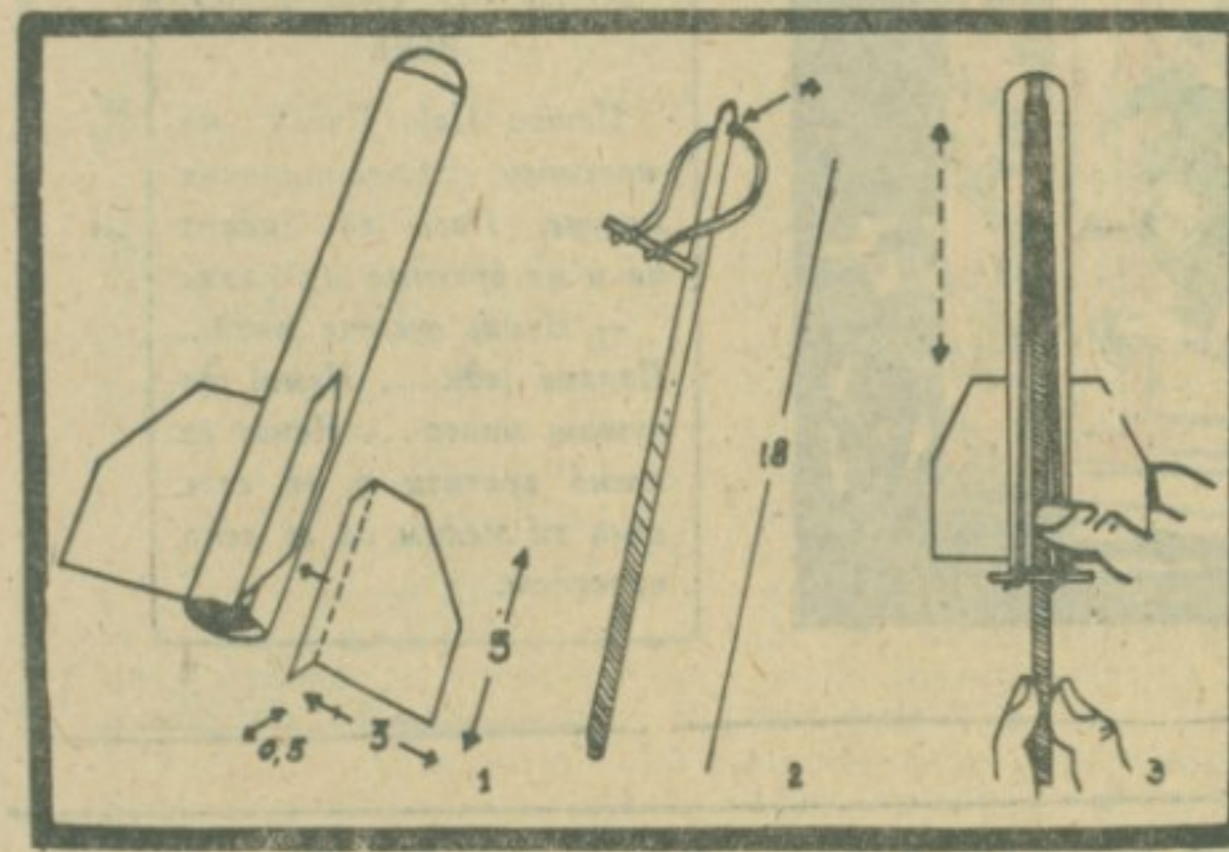
НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

РАКЕТА

Мада ова наша ракета неће стићи баш до Месеца моћи ће те бар лако да је направите. А поред тога и да је лансираете за једно десетак метара увис и да прецизно погодите неки нижи циљ. Ако направите крелом на земљи један круг и одатле пажљиво изабирате ракету у ваздух она ће се вратити на исто место: годишње баш круг.

За њено прављење потребни су вам: једна празна алуминијумска туба (може од неког лека), ластич, кутија шибице, папир за цртање и штапић.

Према слици 1 исцртајте и опсеците три крилца од блок па-

пира и залепите их на доњем делу трупа ракете. Пробушите штапић на врху (сл. 2 А) малом бургијом, провучите талас ластич кроз ту рупу и вежите његова два краја за већ употребљено зрно шибице. Украсите целу ракету бојама као на цртежу 3.

Ракета ће полетети увис када дрво са ластичем увучете савим до врха у тубу а сам ластич затенете шибицом до отвора тубе (сл. 2). У тренутку лансирања (пазите на носеве ваших другова као и на свој!) — пусти-те само тубу. У левој руци ће вам остати дрво са ластичем који ће се наравно скупити.

Јесће ли већ црм да...

... именован Гарибалдија крштена су четири напуљска брода. Гарибалди је крстио 4.500 деце, а 2.000 малишана носе његово име. Гарибал-

ди је почасни грађанин 90 градова и села, и почасни председник у 120 различитих друштава.

... од 1967. године на Новом Зеланду ће ући у оптицај нова монета. Знаће се долар и то ће бити тринаести долар на свету.

... Шуман је за сваки месец имао нарочити тоналитет: Дес-дур је био јул, Ес-дур август.

густ, мај се завршавао у А-молу, а јун у Ц-дуру.

... Енглези су највећи гурмани, бар што се тиче посланица. Годишње поједе слаткиша и чоколаде: 12 кг и 100 грама по особи. После њих долазе Швајцарци са 7.600 грама, Американци 7.100 грама, Немци 6.800 и Французи са 5 килограма.

... једним јединим скоком скакавац се вине

на висину сто пута већу од дужине његовог тела.

... прво патентно право било је издато у Енглеској 1698. године за Северијеву парну црпку. Највећи број патената у Америци био је пријављен 1930. године, уочи велике економске кризе: 84.000.

... уклесани цртежи у пећинама примитивних људи одговарају данашњим цртежима

Бушмана, Хотентота и других домородних црних племена.

... у Америци је излазило 1911. године наших 15 листова, а следеће године 22.

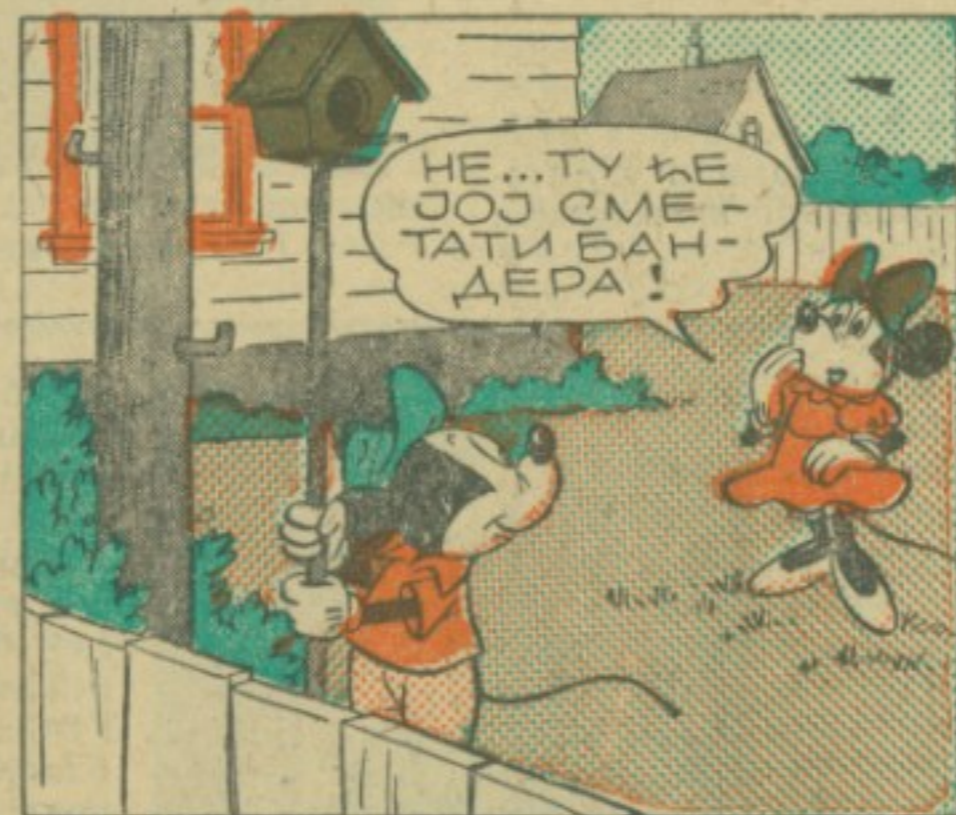
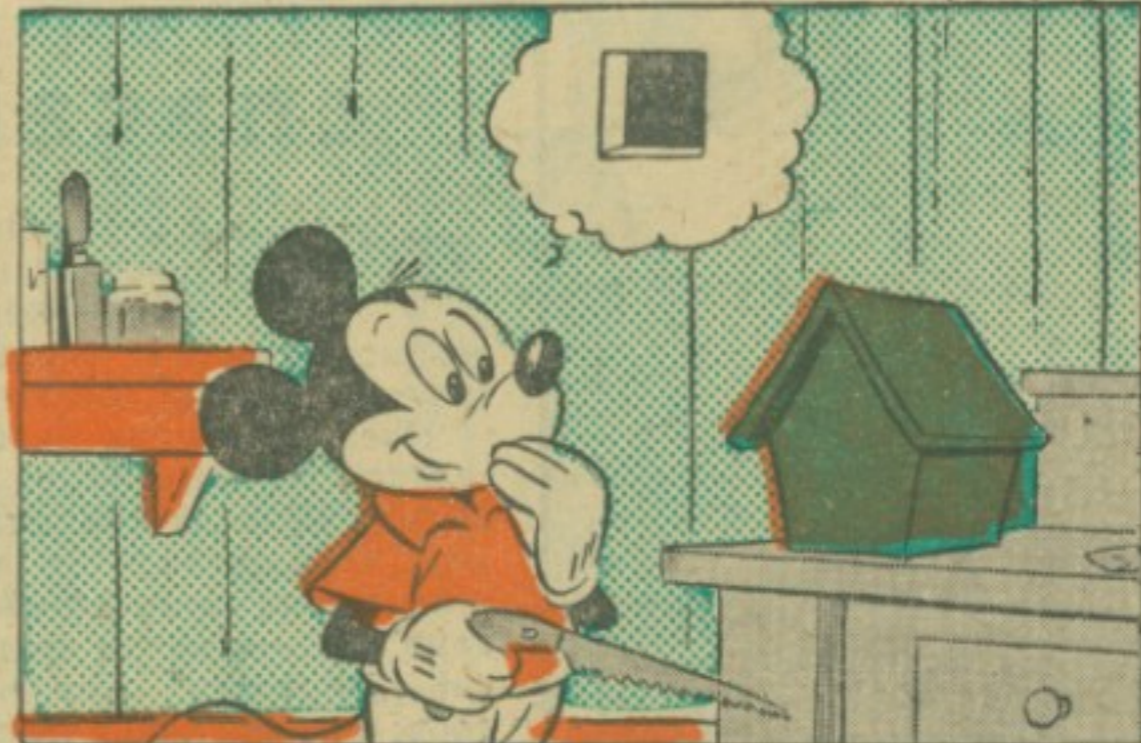
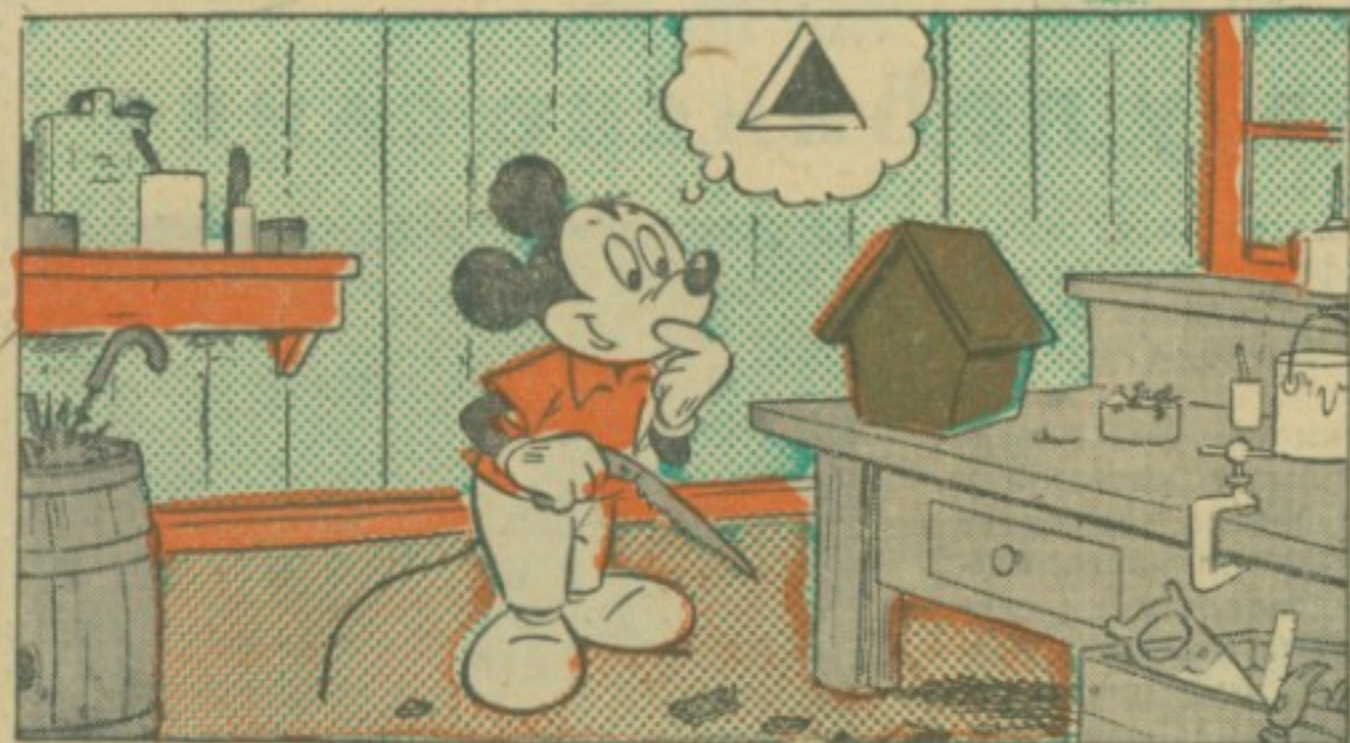
... постоје бактерије које буквално прождиру ауто-путеве јер се хране асфалтом.

... недавно извршене анкете у Америци показале су да се 60 одсто куповина обавља после 16,30 часова.

... Хомеровим језиком, вештачким и састављеним из најразличитијих дијалеката, није се нигде говорило

али су га свуда разумевали. То је баш дало Хомеровим песмама панхеленско обележје и учинило их благом свих Хелена.

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак
ЧЕСТИТАЊА ЏОКЊУ

Отимао Паја Патак на вечеру у ресторан, и како је добио тврду мишицу, жив се намути док се исече. Примети газда да ништо није у реду, приђе му и упита:
— Да ли вам је пријала вечера гос'н Пајо?
— Ах, било је изванредно, додаде саркастично Паја — молим вас да изручите сва моја честитања џокеју који је на овом коњу јахао.

ДОБАР ПОЗНАВАЛАЦ МУЗИКЕ

Шиља ушао у продавницу плоча и тражи од продавца плочу „Море“.
— „Море“... од Дебисија или Шарла Тренеа? — пита продавац.
— Свеједно ми је — каже Шиља — од онога који боље пева.

ЖЕЛИ МУ ПРИЈАТНО ВЕЧЕ

Пошао Паја Патак на прославу 20-годишњице матуре. Пата за испраћа и на вратима му каже:
— Немој сувине пити... Полако једи... Немој да пушим много... Немој се касно вратити и од свег срца ти желим да се лепо проведеш.